

**Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний університет**

Факультет культури і мистецтв
Кафедра культурології

Левченко М.Г., Шушляннікова Н.В., Думасенко С.А.

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Методичні рекомендації та плани семінарських занять
для студентів I, II курсів напряму підготовки (спеціальності) «Культурологія»
денної, заочної форми навчання

**Херсон
2014**

УДК 008 (477)
ББК 63.3

*Рекомендовано до друку Вченою радою ХДУ
Протокол №12 від 27.10.2014 р.*

*Схвалено науково-методичною радою ХДУ
Протокол №1 від 21.10.2014 р.*

*Розглянуто на засіданні кафедри культурології
Протокол №1 від 28.08.2014 р.*

Укладачі:

Левченко М.Г., кандидат педагогічних наук, професор кафедри культурології,
декан факультету культури і мистецтв Херсонського державного університету

Шушляннікова Н.В., кандидат історичних наук, доцент кафедри культурології
Херсонського державного університету

Думасенко С.А., кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри культурології
Херсонського державного університету

Рецензенти:

Кулікова Л.Б. – доктор історичних наук, професор Херсонської державної
морської академії

Лебідь Т.І. – заслужений вчитель України, заступник директора Академічного
лицею імені О.В. Мішукова при Херсонському державному університеті

Левченко М.Г.

Історія української культури : Методичні рекомендації та плани семінарських
занять для студентів I, II курсів напряму підготовки (спеціальності) «Культурологія»
денної, заочної форми навчання / М.Г. Левченко, Н.В. Шушляннікова, С.А.
Думасенко – Херсон : ФОП Грінь Д.С., 2014. – 54 с.

© Левченко М.Г., 2014

© Шушляннікова Н.В., 2014

© Думасенко С.А., 2014

© ФОП Грінь Д.С., 2014

ВСТУП

Дисципліна «Історія української культури» є складовою підготовки фахівців-культурологів. Студенти факультету культури і мистецтв Херсонського державного університету вивчають даний курс протягом трьох років.

Основною метою викладання курсу «Історія української культури» є дати студентам уявлення про генезис та розвиток вітчизняних культурних процесів в їх історичному аспекті, осмислення здобутків національної культури, окреслення місця українського мистецтва у світовому культурному просторі. Студенти мають засвоїти основні фундаментальні досягнення культур різних епох і народів, у тому числі тих, що проживали на території сучасної України в давні часи; виявляти спадкоємні зв'язки епох, їх взаємовплив у межах культурно-історичної ситуації; визначати роль культури в житті та творчості.

Курс побудований за історико-хронологічним принципом. Він охоплює основні періоди розвитку української культури, розкриває її історичні особливості на різних етапах розвитку. Динаміка культурних процесів простежується шляхом порівняння культурних цінностей минулого і сучасного. У процесі вивчення курсу аналізується розвиток різних форм культури в конкретні історичні періоди, висвітлюється суперечливий характер культурних процесів.

Навчальна дисципліна «Історія української культури» формує у студентів розуміння таких питань:

- тип світогляду кожної з культурних епох;
- зв'язки епох, їх взаємовплив у межах культурно-історичної ситуації;
- основні етапи становлення та розвитку української культури, її матеріальні і духовні здобутки;
- значення кожної з історичних епох у розвитку художньої культури;
- особливості розвитку художньої культури України в контексті світової культури;
- роль української культури у формуванні національної самосвідомості, духовному відродженні, консолідації українського народу.

№	Тематика лекційних занять (I курс)	Кількість годин
1	Вступна лекція	2
2	Періодизація історії української культури	2
3	Культура кочових племен	2
4	Культура слов'ян дохристиянського періоду	2
5	Прийняття християнства на Русі	2
6	Художня культура Київської Русі	6
7	Умови і тенденції розвитку української культури XIV – першої половини XVII ст.	2
8	Культура козацтва	2
9	Ренесансно-реформаційний характер української культури XVI – першої половини XVII ст.	2
10	Особливості розвитку мистецтва XIV – першої половини XVII ст.	2
11	Соціально-політична та культурна ситуація в Україні другої половини XVII – XVIII ст.	2
12	Освіта і наука України другої половини XVII – XVIII ст.	2
13	Художня культура України другої половини XVII – XVIII ст.	4
	Всього	32

Перший семестр

Семінарське заняття №1

ТЕМА: Українська культура як самобутнє явище

1. Українська національна культура: особливості, характерні риси.
2. Вітчизняна культура у світовому просторі.

Методичні рекомендації

Феномен української культури. Менталітет – фундамент української національної культури. Мова і менталітет народу. Архетипи української культури. Національні та загальнолюдські цінності вітчизняної культури. Українська національна ідея. Духовна і матеріальна культура українців. Чинники формування національної культури. Інтерактивний, творчий та репродуктивний характер української культури. Членство України у міжнародних організаціях. Видатні вітчизняні діячі культури, науки та техніки. Здобутки українців на міжнародній арені.

Питання до самоконтролю

Назвіть особливості та характерні риси української культури. Що притаманно українському менталітету? Які цінності складають аксіосферу української культури? Які духовні злами, що набули масштабів загальнонародної та загальнонаціональної трагедії, мали місце в історії української культури? Які звичаї українська культура має у світовому просторі?

Словникова робота

Культура, художня культура, мистецтво, аксіологія, менталітет, архетип, національна та народна культура.

Завдання для індивідуальних та колективних проєктів

1. Розтлумачте вислів О. Купріна: «Мова – це історія народу. Мова – це шлях цивілізації і культури».

2. Спростуйте чи підтвердіть думку Г. Нудьги: «Всякий народ у багатонаціональному світі виявляє себе своєю самобутньою культурою, а вона може розвиватися тільки своєю, рідною мовою. Давність культури визначається давністю мови».

3. Розкажіть іноземному туристу про самобутність та унікальність української культури. Зробіть акцент на духовній культурі, історії, шедеврах світового значення, іменах видатних митців, діячів науки і техніки. Завдання має бути виконане 1-2 студентами у формі презентації, промови екскурсовода тощо українською або іноземною мовою. Тривалість доповіді – 7-9 хвилин.

Література та джерела

- Богущий Ю.П. Стан та перспективи розвитку культури в Україні. – К., 2004. – 51 с.
- Горський В.С. Філософія в українській культурі: методологія та історія. Філософські нариси. – К.: Центр практичної філософії, 2001. – 236 с.
- Лозко Г. *Етнологія України: Філософсько-теоретичний та етнорелігієзнавчий аспект.* – К.: АртЕК, 2001. – 304 с.
- Макарчук С.А. Етнічна історія України: Навч. посіб. – К.: Знання, 2008. – 472 с.
- Попович М.В. Нарис історії культури України. – К.: АртЕК, 1998. – 728 с.
- Русин М.Ю. Історія української філософії: **Навч. посібник.** – К.: ВПЦ «Київський університет», 2008. – 591 с.
- Українська культура в європейському контексті / За ред. Ю.П. Богущого. – К.: Знання, 2007. – 679 с.
- Янів В. Нариси до історії української етнопсихології. – К.: Знання, 2006. – 341 с.
- <http://elib.nplu.org/>
- <http://pidruchniki.ws/kulturologiya/>
- <http://www.info-library.com.ua/books.html>

Семінарське заняття №2

ТЕМА: Витоки української культури

1. Періодизація історії української культури.

2. Кам'яний вік на території України.
3. Трипільська культура.

Методичні рекомендації

Проблема періодизації історії української культури. Українська культура від витоків до прийняття християнства. Княжа доба. Литовсько-польська доба. Культура козацько-гетьманської доби (доба Бароко). Період національно-культурного відродження. Радянський період розвитку української культури. Українська культура на сучасному етапі.

Перші сліди культурної діяльності людини на території України. Особливості духовно-матеріальної культури первісних людей. Найдавніші пам'ятки мистецтва на території України доби пізнього палеоліту. Синкретизм фігуративних та декоративних форм палеолітичного мистецтва. Мізинська культура. Артефакти зі стоянки Мізин. Культурні досягнення епохи мезоліту та особливості деснянської культури. Неолітична революція. Культурні набутки «українського неоліту»: домобудівництво, кераміка (посуд). Кам'яна могила.

В. Хвойка та відкриття трипільської культури. Особливості трипільських поселень. Ритуально-культува сфера трипільців. Розвиток матеріальної культури трипільських племен. Ткацтво, убрання, керамічні вироби, орнаментация керамічного посуду, дрібна пластика трипільців. Ямна та катакомбна культура в Україні.

Питання до самоконтролю

Які принципи та чинники лежать в основі періодизації історії української культури? Назвіть період існування мізинської культури. Які форми вірувань побутували в первісному суспільстві? Як називаються висічені зображення на кам'яній основі? До якого історичного періоду належить трипільська культура? Чому щодо трипільців ми вживаємо поняття як культура, так і цивілізація? Які символи зустрічаються у трипільського орнаменті? Що вони означають?

Словникова робота

Артефакт, палеоліт, мезоліт, неоліт, енеоліт, археологічна культура, фетишизм, анімізм, тотемізм, магія, синкретизм, палеолітичні Венери, неолітична революція, протомісто, теракотова, антропоморфна та зооморфна пластика.

Завдання для індивідуальних та колективних проєктів

1. Наведіть приклади наявності елементів тотемізму, фетишизму, анімізму в сучасній культурі.
2. Чим слугував і які функції виконував «бінокль» у культурі трипільців? Наведіть власне пояснення.

Література та джерела

Історія декоративного мистецтва України: У 5 т. – Т. 1 (Від найдавніших часів до пізнього середньовіччя) / [гол. ред. Г. Скрипник] НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського. – К., 2010. – 480 с.

Історія українського мистецтва: У 5 т. – Т. 1: Мистецтво первісної доби та стародавнього світу / [гол. ред. Г. Скрипник] НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського. – К., 2008. – 710 с.

Історія української культури: У п'яти томах. – Т. 1: Історія культури давнього населення України / В.М. Даниленко (гол. ред.). – К.: Наук. думка, 2001. – 1136 с.

Крвавич Д.П. Українське мистецтво: Навч. пос.: У 3 ч. – Ч. I. – Львів: Світ, 2003. – 256 с.

Шейко В.М. Історія української культури: Навч. посібник / В.М. Шейко, Л.Г. Тишевська. – К.: Кондор, 2006. – 264 с.

<http://elib.nplu.org/>

<http://pidruchniki.ws/kulturologiya/>

<http://www.info-library.com.ua/books.html>

Семінарське заняття №3

ТЕМА: Українська культура на перехресті скіфо-сарматського та античного світів

1. Культура кімерійців.
2. Матеріальна та духовна культура скіфів.
3. Культура сарматів.
4. Культура міст-колоній Північного Причорномор'я.

Методичні рекомендації

Особливості культури кочівників. Кімерійці як перша кочова культура на території України. Згадки про кімерійців у стародавніх писемних пам'ятках. Художня культура кімерійців: монументальне мистецтво (кам'яна скульптура) та декоративно-прикладне (вироби з бронзи та дорогоцінних металів, різьба на дереві та кістці, декоративний розпис керамічного посуду). Геометричний стиль як домінуючий у декоративному мистецтві кіммерійців.

Загальна характеристика культури скіфів. Чинники, що визначили специфіку художньої культури скіфів (військовий та скотарсько-кочовий побут, світоглядні засади тощо). Скіфська міфологія та космологія. Ритуально-обрядова культура. Скіфські кургани. Монументальна скульптура. Стінопис. Декоративно-ужиткове мистецтво скіфів. Скіфське золотарство. Звіриний стиль як художнє досягнення скіфської доби. Діалог давньогрецької та скіфської культур. Золота пектораль – визначна пам'ятка духовно-матеріальної культури стародавнього світу.

Сармати на території Північного Причорномор'я. Матріархат у сарматській культурі. Поховальні пам'ятки сарматів. Розвиток орнаментального та декоративно-ужиткового мистецтва сарматів. Особливості сарматського звіриного стилю. Бірюзово-золотий, сердоліковий, поліхромно-інкрустаційний стилі. Сарматський костюм.

Центри античної цивілізації Північного Причорномор'я. Розвиток науки та освіти. Релігія та культури. Архітектура: містобудування, споруди громадського, адміністративного та культового призначення, оборонні споруди, меморіальні

споруди. Образотворче та ужиткове мистецтво: монументальний розпис, мозаїка, скульптура, художні ремесла, ювелірні вироби. Театральне та музичне мистецтво.

Питання для самоконтролю

Назвіть автора та назву твору, у якому згадується країна киммерійців. Яке походження мають племена скіфів? До якого типу культури належать скіфи? Який стиль домінує в мистецтві скіфів? Назвіть скіфських богів та їх сферу відповідальності. Перерахуйте найвідоміші пам'ятки ювелірного мистецтва скіфів. Окресліть основні відмінності скіфської культури від сарматської? Як перекладається слово «сармат»? Назвіть грецькі міста-колонії на території України? Обґрунтуйте роль та значення грецьких колоній Північного Причорномор'я в розвитку української культури.

Словникова робота

«Відкрита» культура, космологія, звіриний стиль, курган, пектораль, культурний код, торевтика, поліс.

Завдання для індивідуальних та колективних проєктів

1. Розтлумачте культурний код Золотої пекторалі.
2. Наведіть приклади відображення спадщини кочових племен у сучасній культурі.
3. На території Херсонської області у курганах були знайдені артефакти кочівників. Де і що було знайдено?

Література та джерела

Історія декоративного мистецтва України: У 5 т. – Т. 1 (Від найдавніших часів до пізнього середньовіччя) / [гол. ред. Г. Скрипник] НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського. – К., 2010. – 480 с.

Історія українського мистецтва: У 5 т. – Т. 1: Мистецтво первісної доби та стародавнього світу / [гол. ред. Г. Скрипник] НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського. – К., 2008. – 710 с.

Історія української культури: У п'яти томах. – Т. 1: Історія культури давнього населення України / В.М. Даниленко (гол. ред.). – К.: Наук. думка, 2001. – 1136 с.

Кривавич Д.П. Українське мистецтво: Навч. пос.: У 3 ч. – Ч. I. – Львів: Світ, 2003. – 256 с.

Лозко Г. *Етнологія України: Філософсько-теоретичний та етнорелігієзнавчий аспект.* – К.: АртЕК, 2001. – 304 с.

Шейко В.М. Історія української культури: Навч. посібник / В.М. Шейко, В.Я. Білоцерківський. – К.: Знання, 2009. – 413 с.

<http://elib.nplu.org/>

<http://pidruchniki.ws/kulturologiya/>

<http://www.info-library.com.ua/books.html>

Семінарське заняття №4

ТЕМА: Культура східних слов'ян

1. Зарубинецька та черняхівська культури.

2. Духовна культура слов'ян.
3. Розвиток східнослов'янського мистецтва.

Методичні рекомендації

Зарубинецька культура як нове історико-культурне явище. П'ять локальних варіантів зарубинецької культури: середньодніпровський, поліський, верхньодніпровський, південнобузький і деснянський. Кераміка, ювелірні вироби. Черняхівська культура як своєрідний місцевий варіант провінційно-римської культури. Залізобробне ремесло та гончарство як провідні галузі виробництва. Монументальна скульптура черняхівців. Культові комплекси.

Слов'янське язичництво як система релігійно-міфологічних, природничо-космологічних, соціально-етичних, аграрно-магічних уявлень (пантеон богів, форми вірувань, модель світу в слов'янському язичництві, культ предків, поклоніння силам природи). Ритуально-обрядова культура. Фольклор (казки, билини, пісні). Декоративно-прикладне мистецтво східних слов'ян. Художні ремесла: золотарство, кераміка. Культове мистецтво. Збруцький ідол.

Питання до самоконтролю

Опишіть слов'янський пантеон богів та окресліть їх функції. Який бог був аналогом давньогрецького Зевса у слов'янській міфології? Назвіть основні свята слов'ян. Яким чином язичницький світогляд позначився на мистецтві східних слов'ян?

Словникова робота

Сакральна культура, язичництво, міфологія, пантеон богів.

Завдання для індивідуальних та колективних проектів

1. Які звичаї, порядки, традиції, започатковані східними слов'янами, присутні в культурі сучасної України?
2. Проаналізуйте композицію Збруцького ідола. Яку інформацію про слов'янську міфологію він несе?

Література та джерела

Історія декоративного мистецтва України: У 5 т. – Т. 1 (Від найдавніших часів до пізнього середньовіччя) / [гол. ред. Г. Скрипник] НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського. – К., 2010. – 480 с.

Історія українського мистецтва: у 5 т. – Т. 2: Мистецтво середніх віків / [гол. ред. Г. Скрипник] НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського. – К., 2010. – 1296 с.

Історія української культури: У п'яти томах. – Т. 1: Історія культури давнього населення України / В.М. Даниленко (гол. ред.). – К.: Наук. думка, 2001. – 1136 с.

Крвавич Д.П. Українське мистецтво: Навч. пос.: У 3 ч. – Ч. І. – Львів: Світ, 2003. – 256 с.

Культурологія: українська та зарубіжна культура: Навч. посібник / За ред. М.М. Заковича, І.А. Зязюна та ін. – К.: Знання, 2009. – 589 с.

Лозко Г. *Етнологія України: Філософсько-теоретичний та етнорелігієзнавчий аспект.* – К.: АртЕК, 2001. – 304 с.

Попович М.В. *Нарис історії культури України.* – К.: АртЕК, 1998. – 728 с.

Шейко В.М. *Історія української культури: Навч. посібник / В.М. Шейко, В.Я. Білоцерківський.* – К.: Знання, 2009. – 413 с.

<http://elib.nplu.org/>

<http://pidruchniki.ws/kulturologiya/>

<http://www.info-library.com.ua/books.html>

Семінарське заняття №5

ТЕМА: Християнство та його роль у розвитку української культури

1. Християнство як світова релігія.
2. Передумови введення християнства в Київській Русі.
3. Особливості поширення християнства на Русі і його культурні наслідки.
4. Релігійна ситуація в сучасній Україні.

Методичні рекомендації

Особливості християнського віровчення. Історія виникнення та поширення християнства. Основні християнські конфесії. Специфічні риси давньоруської релігійної свідомості. Перші християнські громади на землях України. Хрещення Аскольда, Ольги. Релігійні реформи Володимира. Монотеїстична релігія як консолідуючий чинник політичного, економічного та культурного розвитку держави. Шлях князя до прийняття християнства. Чинники, що вплинули на вибір східного, візантійського, варіанта. Хрещення Володимира та мешканців Русі. Прогресивна роль християнства у сприянні зміцненню єдності держави, всебічному збагаченні культури, встановленню та зміцненню державно-політичних і культурних зв'язків з країнами Європи та Близького Сходу. Роль християнства у становленні нового (візантійського) типу державності в Київській Русі. Тісний взаємозв'язок між світською та церковною владою, за верховенства першої. Адаптація язичницьких обрядів до християнської культури. Зміни у філософській думці, моралі, аксіосфері. Церкви та монастирі як осередки освіти і науки в Київській Русі. Несприйняття нової віри. Світоглядний синкретизм – злиття язичницької релігії та християнства. Християнські церкви та інші релігійні громади сучасної України. Ідея помісної християнської церкви в Україні. Роль церкви в розвитку культури.

Питання до самоконтролю

Які світові релігії знаєте? Назвіть християнські конфесії. Окресліть соціально-політичні та культурні передумови впровадження християнства в Київській Русі. Чому для хрещення Володимир обирає Візантію? Назвіть перших святих, канонізованих руською церквою, які були синами Володимира. Окресліть роль церкви в період феодальної роздробленості.

Словникова робота

Світова релігія, монотеїзм, теоцентризм, православ'я, митрополит, патріарх, єпархія, єпископ, католицизм, протестантизм, помісна церква.

Завдання для індивідуальних та колективних проєктів

1. Чи погоджуєтесь ви з тезою про те, що прийняття Володимиром християнства вплинуло не лише на вектор розвитку Русі-України, а й на світову історію/культуру в цілому? Обґрунтуйте відповідь.

2. Яким чином християнство вплинуло на сільськогосподарську культуру Київської Русі?

3. Знайдіть приклади побутування християнсько-язичницького синкретизму в культурі Київської Русі, зокрема в тексті «Слова о полку Ігоревім».

Література та джерела

Історія України в особах: IX – XVIII століття / В. Замлинський та ін. – К.: Україна, 1993. – 396 с.

Історія української культури: У п'яти томах. – Т. 1: Історія культури давнього населення України / В.М. Даниленко (гол. ред.). – К.: Наук. думка, 2001. – 1136 с.

Історія української культури / За ред. І. Крип'якевича. – К.: Либідь, 2002. – 656 с.

Культурологія: українська та зарубіжна культура: Навч. посібник / За ред. М.М. Заковича, І.А. Зязюна та ін. – К.: Знання, 2009. – 589 с.

Попович М.В. Нарис історії культури України. – К.: АртЕК, 1998. – 728 с.

Українська культура в європейському контексті / За ред. Ю.П. Богуцького. – К.: Знання, 2007. – 679 с.

Шейко В.М. Історія української культури: Навч. посібник / В.М. Шейко, В.Я. Білоцерківський. – К.: Знання, 2009. – 413 с.

<http://elib.nplu.org/>

<http://pidruchniki.ws/kulturologiya/>

<http://www.info-library.com.ua/books.html>

Семінарське заняття №6

ТЕМА: Мистецтво Київської Русі

1. Вплив Візантії на мистецтво Київської Русі.

2. Архітектура.

3. Образотворче мистецтво.

4. Музичне мистецтво та театр.

Методичні рекомендації

Мистецтво Київської Русі як утілення світогляду, релігійної та естетичної свідомості. Грецькі майстри та генезис християнського мистецтва на Русі. Візантійський канон у мистецтві Київської Русі. Архітектурно-будівельна діяльність. Містобудування. Кам'яне зодчество. Церква Успіння Пресвятої Богородиці (Десятинна), Собор Святої Софії, Києво-Печерська Лавра, Церква Спаса на Берестові, сакральна архітектура Чернігова тощо. Культурна дерев'яна архітектура. Розбудова Києва. Світська та оборонна архітектура. Золоті ворота. Скульптура і архітектурний декор. Монументальне малярство: фреска, мозаїка.

Мозаїки та фрески Софійського собору. Особливості візантійського іконопису. Становлення і розвиток давньоруської іконописної школи. Перші іконописці Русі. Книжкова мініатюра. Ювелірне мистецтво. Музичне мистецтво. Народна музика. Церковна музика. Професійна інструментальна музика. Давньоруські музичні інструменти. Театральне мистецтво. Традиційно-обрядовий театр (зимовий, весняний та літній цикли). Княжий театр. Скоморохи.

Питання до самоконтролю

Чому Церква Успіння Пресвятої Богородиці одержала другу назву Десятинна? Які архітектурні пам'ятки Київської Русі занесено до переліку світової спадщини ЮНЕСКО? Який різновид монументального живопису превалює в інтер'єрі Софії Київської? Як називається найбільша за масштабом композиція Софійського собору, що розміщена під постаттю Марії-Оранти у вигляді пояса? Чи наявні в системі розписів Софії Київської фрески на світську тематику? Назвіть імена давньоруських іконописців та відомі ікони Русі-України. Назвіть репрезентантів музичного та театрального мистецтва Київської Русі.

Словникова робота

Канон, іконопис, станковий і монументальний живопис, фреска, мозаїка, книжкова мініатюра.

Завдання для індивідуальних та колективних проєктів

1. Напишіть відгук на одну з архітектурних пам'яток Київської Русі.
2. Зробіть презентації за темою «Іконопис як вид релігійного живопису».

Література та джерела

- Абрамович С.Д. Церковне мистецтво. – К.: Кондор, 2005. – 208 с.
- Жишкович В.І. Пластика Русі-України: X – перша половина XIV століть. – Львів: Інститут народознавства НАН України, 1999. – 240 с.
- Історія декоративного мистецтва України: У 5 т. – Т. 1 (Від найдавніших часів до пізнього середньовіччя) / [гол. ред. Г. Скрипник] НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського. – К., 2010. – 480 с.
- Історія українського мистецтва: у 5 т. – Т. 2: Мистецтво середніх віків / [гол. ред. Г. Скрипник] НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського. – К., 2010. – 1296 с.
- Історія української культури: У п'яти томах. – Т. 1: Історія культури давнього населення України / В.М. Даниленко (гол. ред.). – К.: Наук. думка, 2001. – 1136 с.
- Корній Л.П. Історія української музики. – Частина 1: Від найдавніших часів до середини XVIII століття. – Київ-Харків-Нью-Йорк: Вид-во М.П. Коць, 1996. – 314 с.
- Крвавич Д.П. Українське мистецтво: Навч. пос.: У 3 ч. – Ч. 2. – Львів: Світ, 2004. – 268 с.
- Левченко М. Українська художня культура: Навчальний посібник. – Херсон, 2009.
- Овсійчук В. Українське малярство X – XVIII ст. Проблеми кольору. – Львів: Інститут народознавства НАН України, 2006. – 344 с.
- Степовик Д. Історія української ікони X – XX століть. – К.: Либідь, 2004. – 442 с.
- Український іконопис XII – XIX ст. – К.: Галерея, 2005. – 256 с.
- Уманцев С.Ф. Мистецтво давньої України. Історичний нарис. – К.: Либідь, 2002. – 328 с.
- Художня культура України: Навч. пос. / За заг. ред. Л. Масол. – Х.: Ранок, 2010. – 240 с.

<http://elib.nplu.org/>

Семінарське заняття №7

ТЕМА: Розвиток писемності та літератури в Київській Русі

1. Походження та розвиток слов'янської писемності.
2. Давньоруська література.
3. «Слово о полку Ігоревім».

Методичні рекомендації

Просвітницька діяльність Кирила та Мефодія. Поява писемності на Русі. Основні абетки Київської Русі: кирилиця та глаголиця. Вплив християнства на розвиток писемності та літератури. Два типи літературної мови Русі: церковнослов'янська (старослов'янська) та давньоруська. Розвиток книжної справи на Русі. Бібліотеки при Софійському соборі та Києво-Печерському монастирі. Перекладна та оригінальна література. «Слово про закон і благодать» Іларіона. Літописання як феномен вітчизняної писемної культури. Центри літописання. «Повість минулих літ» Нестора. «Повчання дітям» Володимира Мономаха. «Слово о полку Ігоревім» – найвизначніша пам'ятка давньоруської літератури (історична основа твору, тема, ідея, система образів, проблема авторства).

Питання до самоконтролю

Яка абетка лягла в основу сучасного українського алфавіту? Якою мовою велося літописання? Що таке літописний звід? Назвіть центри літописання на Русі. Чи можна розглядати літописи як об'єктивне історичне джерело? Назвіть автора, головну ідею та основні образи «Слова о полку Ігоревім».

Словникова робота

Кирилиця та глаголиця, агіографія, апокрифи, літопис, патерик.

Завдання для індивідуальних та колективних проєктів

1. Вивчити напам'ять кирилицю; уривок з «Повісті минулих літ» (Велика бо користь від навчання книжного); «Плач Ярославни» Т. Шевченка.

Література та джерела

Історія української культури: У п'яти томах. – Т. 1: Історія культури давнього населення України / В.М. Даниленко (гол. ред.). – К.: Наук. думка, 2001. – 1136 с.

Історія української культури / За ред. І. Крип'якевича. – К.: Либідь, 2002. – 656 с.

Левченко М. Українська художня культура: Навчальний посібник. – Херсон, 2009.

Лекції з історії світової та вітчизняної культури / За ред. А. Яртися, В. Мельника. – Львів: Світ, 2005. – 568 с.

Попович М.В. Нарис історії культури України. – К.: АртЕК, 1998. – 728 с.

Чижевський Д.І. Історія української літератури. – К.: Академія, 2008. – 568 с.

<http://elib.nplu.org/>

<http://litopys.org.ua/>
<http://pidruchniki.ws/kulturologiya/>
<http://www.info-library.com.ua/books.html>

Семінарське заняття №8

ТЕМА: Культура Галицько-Волинської Русі

1. Культура Галицько-Волинського князівства як синтез давньоруської та європейської культур.
2. Релігійний чинник у розвитку культури Галицько-Волинського князівства.
3. Розвиток мистецтва Галицько-Волинської Русі: архітектура, образотворче мистецтво, література.

Методичні рекомендації

Історія Галицько-Волинського князівства, соціокультурні процеси. Галицько-Волинське князівство як продовжувач традицій Київської Русі. Культурні та політичні зв'язки Галицько-Волинського князівства з іншими землями Стародавньої Русі. Вплив західноєвропейських соціокультурних процесів на розвиток культури Галицько-Волинської держави. Європейські новації в культурі князівства. Особливості архітектури та містобудування. Вплив візантійського, романського та готичного стилів на архітектуру та орнаментику. Успенський собор у Галичі як приклад галицької архітектурної школи. Храм Іоанна Хрестителя у Холмі. Церква святого Пантелеймона в Галичі – єдиний збережений храм Галицько-Волинського князівства. Особливості іконопису. Ікони «Юрій Зміборець», «Красилівська Богородиця», «Волинська Божа матір», «Ченстохівська Божа матір» та їх реалістичність форм. Книжна мініатюра. Ювелірне мистецтво. Мистецька діяльність галицько-волинських майстрів у Польщі та інших європейських країнах. Розвиток літератури. Галицько-Волинський літопис.

Питання до самоконтролю

Які міста входили до складу Галицько-Волинського князівства? Хто заснував місто Львів? Чому Галицько-Волинське князівство називають спадкоємцем державних і соціокультурних традицій Київської Русі? Назвіть літературні пам'ятки Галицько-Волинського князівства. В чому особливості мистецтва в Галицько-Волинському князівстві? У якому стилі побудована церква святого Пантелеймона в Галичі?

Словникова робота

Культурний синкретизм, романський стиль, готичний стиль.

Завдання для індивідуальних та колективних проектів

1. Зробіть презентацію «Художня культура Галицько-Волинської Русі».

Література та джерела

- Вечерський В.В. Українські дерев'яні храми. – К.: Наш час, 2007. – 269 с.
- Жишкович В.І. Пластика Русі-України: X – перша половина XIV століть. – Львів: Інститут народознавства НАН України, 1999. – 240 с.
- Історія українського мистецтва: у 5 т. – Т. 2: Мистецтво середніх віків / [гол. ред. Г. Скрипник] НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського. – К., 2010. – 1296 с.
- Історія української культури: У п'яти томах. – Т. 2: Українська культура XIII – першої половини XVII століття / В.М. Даниленко (гол. ред.). – К.: Наук. думка, 2001. – 848 с.
- Михайлова Р.Д. Художня культура Галицько-Волинської Русі. – К.: Слово, 2007. – 490 с.
- Попович М.В. Нарис історії культури України. – К.: АртЕК, 1998. – 728 с.
- Степовик Д. Історія української ікони X – XX століть. – К.: Либідь, 2004. – 442 с.
- Уманцев С.Ф. Мистецтво давньої України. Історичний нарис. – К.: Либідь, 2002. – 328 с.
- <http://elib.nplu.org/>
- <http://litopys.org.ua/>

Другий семестр

Семінарське заняття №1

ТЕМА: Соціально-політична і культурна ситуація в Литовсько-польську добу

1. Українська культура в умовах литовсько-польського панування.
2. Люблінська та Берестейська унії та їх культурні наслідки.

Методичні рекомендації

Процеси, що негативно впливали на розвиток української культури XIV – XVI ст.: роз'єднаність українських земель, відсутність єдиного політичного центру, спустошливі турецько-татарські набіги, іноземний гніт тощо. Процеси формування української народності в умовах литовсько-польського панування. Загроза асиміляції з сусідніми народами. Православна церква як осередок національної самобутності. Кревська унія. Полонізація українських земель, поширення католицизму. Люблінська унія та загрози українським державним традиціям і автономії. Культурно-релігійна експансія Речі Посполитої. Суперечки між католицьким і православним духовенством. Полемічна література. Загроза ліквідації православної церкви. Берестейська церковна унія та її роль у розвитку української національної культури. Утворення греко-католицької церкви та її особливості.

Питання до самоконтролю

Наслідки прийняття Люблінської унії для української культури. Як вплинуло прийняття Берестейської унії на розвиток культури в Україні? Назвіть спільні та відмінні риси між православною церквою та греко-католицькою.

Словникова робота

Унія, культурна асиміляція, культурна експансія, полемічна література.

Завдання для індивідуальних та колективних проектів

1. Проаналізуйте думку Івана Франка щодо Берестейської унії. Чи погоджуєтеся ви з Каменярем? «Укладена за мотивами далеко більш політичними і адміністративно-дисциплінарними, ніж догматично-релігійними, Берестейська унія відразу внесла величезний фермент в лоно руського (тобто українського) народу, спричинила тимчасовий запал, пожвавлення, інтелектуальний рух, жваві диспути, ... та в кінцевому підсумку ослабила Русь, деморалізувала її ненавистю братів до братів, взаємним недовір'ям і нетерпимістю і була однією з причин козацьких війн, які принесли Україні “руїну”, а Польщі – зародок політичного занепаду». Вкажіть позитивні та негативні сторони унії.

Література та джерела

- Історія України в особах: IX – XVIII ст. / В. Замлинський. – К.: Україна, 1993. – 396 с.
- Історія української культури: У п'яти томах. – Т. 2: Українська культура XIII – першої половини XVII століття / В.М. Даниленко (гол. ред.). – К.: Наук. думка, 2001. – 848 с.
- Культурологія: українська та зарубіжна культура: Навч. посібник / За ред. М.М. Заковича, І.А. Зязюна та ін. – К.: Знання, 2009. – 589 с.
- Лозко Г. *Етнологія України: Філософсько-теоретичний та етнорелігієзнавчий аспект.* – К.: АртЕК, 2001. – 304 с.
- Попович М.В. Нарис історії культури України. – К.: АртЕК, 1998. – 728 с.
- Шейко В.М. Історія української культури: Навч. посібник / В.М. Шейко, В.Я. Білоцерківський. – К.: Знання, 2009. – 413 с.
- <http://pidruchniki.ws/kulturologiya/>
- <http://www.info-library.com.ua/books.html>

Семінарське заняття №2

ТЕМА: Козацтво як культурно-історичне явище

1. Феномен українського козацтва: виникнення та особливості функціонування.
2. Духовна культура козаків.
3. Вплив козацтва на культуру України.

Методичні рекомендації

Виникнення козацтва як осередку демократичності й побратимства, захисту волі і православної віри. Розбудова козацької культури та її вплив на формування української свідомості. Самобутність козацької культури. Побут і звичаї козацтва. Освіта і виховання козацької молоді. Православна церква в козацькій культурі. Феномен характерництва. Культ коня, шаблі, червоного кольору. Козацька тематика у вітчизняному образотворчому мистецтві. Народна картина «Козак Мамай». Музична, театральна та хореографічна культура козаків. Кобзарі – військові співці слави українського козацтва. Козацька культура та її вплив на

формування української свідомості. Козацькі образи та мотиви в культурі XVI – XXI ст.

Питання до самоконтролю

Назвіть причини виникнення та поширення козацтва. Які умови мав виконати чоловік, щоб його прийняли на Січ? У кого козаки запозичили основні свої культури? Назвіть святих, яких найбільше шанували козаки. Назвіть твори мистецтва, присвячені козацькій культурі.

Словникова робота

Запорізька Січ, кобзар, гопак, сурма, литаври.

Завдання для індивідуальних та колективних проєктів

1. Проаналізуйте картину «Козак Мамай».
2. Проаналізуйте вплив козацтва на культуру сучасної України.

Література та джерела

Історія української культури: У п'яти томах. – Т. 2: Українська культура XIII – першої половини XVII століття / В.М. Даниленко (гол. ред.). – К.: Наук. думка, 2001. – 848 с.

Культурологія: українська та зарубіжна культура: Навч. посібник / За ред. М.М. Заковича, І.А. Зязюна та ін. – К.: Знання, 2009. – 589 с.

Попович М.В. Нарис історії культури України. – К.: АртЕК, 1998. – 728 с.

Шейко В.М. Історія української культури: Навч. посібник / В.М. Шейко, Л.Г. Тишевська. – К.: Кондор, 2006. – 264 с.

<http://elib.nplu.org/>

<http://pidruchniki.ws/kulturologiya/>

<http://www.info-library.com.ua/books.html>

Семінарське заняття №3

ТЕМА: Український Ренесанс XVI – першої половини XVII ст.

1. Європейський Ренесанс та його світоглядні засади.
2. Генезис вітчизняного друкарства.
3. Освіта. Острозька академія.
4. Братства та їхні школи.

Методичні рекомендації

Демократизм, гуманізм, віра у необмежені можливості людського розуму як основні постулати європейського Ренесансу. Синтез середньовічних традицій, ренесансних і реформаційних ідей як підґрунтя розвитку культури України XIV – I пол. XVII ст.

Пересопницьке Євангеліє – визначна перекладна пам'ятка християнської культури. Виникнення та розвиток друкарства в Україні. Просвітницька діяльність Івана Федорова. «Апостол» та «Буквар» – первістки української друкованої книжки. Львівська та Острозька друкарні.

Церковна, монастирська та домашня освіта. Уніатські, єзуїтські та протестантські школи в Україні. Освітня діяльність українців за кордоном. Юрій Дрогобич. Формування нового типу навчального закладу – слов'яно-греко-латинської школи. Острозький культурно-освітній центр як перший вітчизняний навчальний заклад європейського типу та осередок ренесансно-гуманістичного світогляду. Особливості навчального процесу. Викладачі академії.

Братства як осередки національно-релігійного та культурно-освітнього життя. Передумови виникнення братств та орієнтири їх діяльності. Львівське Успенське братство, Київське Богоявленське братство, Луцьке братство та їх діяльність. Видатні діячі ренесансної культури в Україні.

Питання до самоконтролю

Як позначилися ренесансні ідеї на розвитку української художньої культури? У чому полягав реформаційно-гуманістичний характер братського руху? Яка книга стала первістком українського книгодрукування? Які функції виконували протестантські та єзуїтські школи в Україні наприкінці XVI – першій половині XVII століття? Якою мовою велось навчання в єзуїтських колегіях? Що входило до структури Острозького культурно-освітнього центру? Хто був першим ректором Острозької академії? Які дисципліни вивчалися в Острозькій академії?

Словникова робота

Ренесанс, антропоцентризм, секуляризація, Реформація, єзуїти, сім вільних мистецтв/наук, тривіум, квадріум.

Завдання для індивідуальних та колективних проектів

1. Погодьтеся або спростуйте думку європейських гуманістів про те, що гідність людини визначається не через її соціальний статус, а за допомогою особистісних якостей: розуму, освіченості, творчої енергії, підприємливості.

2. Назвіть подібні за характером діяльності братствам установи, організації, громадські об'єднання сучасної України.

Література та джерела

Історія України в особах: IX – XVIII століття / В. Замлинський та ін. – К.: Україна, 1993. – 396 с.

Історія української культури: У п'яти томах. – Т. 2: Українська культура XIII – першої половини XVII століття / В.М. Даниленко (гол. ред.). – К.: Наук. думка, 2001. – 848 с.

Культурологія: українська та зарубіжна культура: Навч. посібник / За ред. М.М. Заковича, І.А. Зязюна та ін. – К.: Знання, 2009. – 589 с.

Попович М.В. Нарис історії культури України. – К.: АртЕК, 1998. – 728 с.

Українська культура в європейському контексті / За ред. Ю.П. Богуцького. – К.: Знання, 2007. – 679 с.

Шейко В.М. Історія української культури: Навч. посібник / В.М. Шейко, В.Я. Білоцерківський. – К.: Знання, 2009. – 413 с.

<http://elib.nplu.org/>

<http://www.info-library.com.ua/books.html>

Семінарське заняття №4

ТЕМА: Мистецтво XIV – першої половини XVII століття

1. Загальні тенденції розвитку мистецтва.
2. Архітектура.
3. Образотворче мистецтво.
4. Музичне та театральне мистецтво.

Методичні рекомендації

Посилення світського начала у мистецтві, поява реалістичності, індивідуалізація творчості. Період високого розквіту зодчества. Відновлення зруйнованих та заснування нових міст. Площа Ринок у Львові як приклад ренесансного світського зодчества. Фортифікаційно-палацова архітектура. Визначні замки України. Розвиток сакральної архітектури. Дерев'яні церкви. Ренесансні ознаки в образотворчому мистецтві. Скульптура та архітектурний декор. Монументальне малярство. Стилiстичне та жанрове розмаїття в живописі. Історичний та портретний жанр. Ренесансні новації в українському іконописі: «українізація ікони». Народна ікона. Художнє оформлення книг. Розвиток української професійної та народної музики. Кобзарство. Історичні пісні й козацькі думи.

Питання до самоконтролю

Назвіть ознаки ренесансного мистецтва. Які стилі архітектури побутували у XIV – першій половині XVII століття? Назвіть найвідоміші замки України. Окресліть зміни в іконописі даного періоду.

Словникова робота

Фортифікаційна архітектура, портрет, кант, дума.

Завдання для індивідуальних та колективних проєктів

1. Розробіть маршрут подорожі замками України.

Література та джерела

Абрамович С.Д. Церковне мистецтво. – К.: Кондор, 2005. – 208 с.

Вечерський В.В. Українські дерев'яні храми. – К.: Наш час, 2007. – 269 с.

Історія декоративного мистецтва України: У 5 т. – Т. 1 (Від найдавніших часів до пізнього середньовіччя) / [гол. ред. Г. Скрипник], ІМФЕ ім. М. Рильського. – К., 2010. – 480 с.

Історія українського мистецтва: у 5 т. – Т. 2: Мистецтво середніх віків / [гол. ред. Г. Скрипник] НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського. – К., 2010. – 1296 с.

Історія українського мистецтва: У 5 т. – Т. 3: Мистецтво другої половини XVI – XVIII століття / [гол. ред. Г. Скрипник] НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського. – К., 2011. – 1088 с.

- Історія української культури: У п'яти томах. – Т. 2: Українська культура XIII – першої половини XVII століття / В.М. Даниленко (гол. ред.). – К.: Наук. думка, 2001. – 848 с.
- Левченко М. Українська художня культура: Навчальний посібник. – Херсон, 2009.
- Степовик Д. Історія української ікони X – XX століть. – К.: Либідь, 2004. – 442 с.
- Український іконопис XII – XIX ст. – К.: Галерея, 2005. – 256 с.
- Художня культура України: Навч. пос. / За заг. ред. Л. Масол. – Х.: Ранок, 2010. – 240 с.
- <http://elib.nplu.org/>
- <http://pidruchniki.ws/kulturologiya/>
- <http://www.info-library.com.ua/books.html>

Семінарське заняття №5

ТЕМА: Умови і тенденції розвитку української культури другої половини XVII – XVIII століть

1. Гетьманська держава: виникнення та особливості функціонування.
2. Стиль бароко у європейській та українській культурі.
3. Просвітництво в Україні.

Методичні рекомендації

Національно-визвольна боротьба 1648-1676 рр. як культурно-суспільне самоствердження нації. Становлення незалежної держави. Прийняття протекції Російської держави. Ставлення царизму до української культури. Відтік інтелектуальної еліти з України до Росії. Посилення конфронтаційних настроїв у суспільстві. Боротьба за відновлення державної незалежності. Загальна характеристика стилю бароко, його європейські витоки. Феномен барокової свідомості. Місце людини у світоглядній системі бароко. Героїко-патріотична тема в бароковій культурі. Формування українського «козацького» бароко як власно-національного художнього стилю. Козацтво – лицарський ідеал українського бароко. Іван Мазепа та розквіт української барокової культури. Просвітництво як синтез двох суспільно-політичних рухів: гуманізму та Реформації. Своєрідність та особливості українського Просвітництва.

Питання до самоконтролю

Яким був ідеал людини доби бароко? Чому бароко в Україні одержало назву «козацьке»? Який внесок Івана Мазепи в розвиток української культури і мистецтва? Окресліть характерні риси Просвітництва в Україні. Назвіть діячів вітчизняного Просвітництва.

Словникова робота

Бароко, «козацьке» бароко, Просвітництво.

Завдання для індивідуальних та колективних проектів

1. Порівняйте естетико-філософські засади в культурі європейського та українського бароко.

Література та джерела

Історія України в особах: IX – XVIII століття / В. Замлинський та ін. – К.: Україна, 1993. – 396 с.

Історія української культури: У п'яти томах. – Т. 3: Українська культура другої половини XVII–XVIII століть / В.А. Смолій (гол. ред.). – К.: Наук. думка, 2003. – 1246 с.

Культурологія: українська та зарубіжна культура: Навч. посібник / За ред. М.М. Заковича, І.А. Зязюна та ін. – К.: Знання, 2009. – 589 с.

Макаров А. *Світло українського бароко*. – К.: Мистецтво, 1994. – 288 с.

Попович М.В. *Нарис історії культури України*. – К.: АртЕК, 1998. – 728 с.

Русин М.Ю. *Історія української філософії: Навч. посібник*. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2008. – 591 с.

Українська культура в європейському контексті / За ред. Ю.П. Богущького. – К.: Знання, 2007. – 679 с.

Шейко В.М. *Історія української культури: Навч. посібник* / В.М. Шейко, В.Я. Білоцерківський. – К.: Знання, 2009. – 413 с.

Янів В. *Нариси до історії української етнопсихології*. – К.: Знання, 2006. – 341 с.

<http://elib.nplu.org/>

<http://pidruchniki.ws/kulturologiya/>

<http://www.info-library.com.ua/books.html>

Семінарське заняття №6

ТЕМА: Розвиток освіти та науки другої половини XVII – XVIII століть

1. Загальні тенденції розвитку освіти.
2. Початкова, середня та вища освіта.
3. Києво-Могилянська академія.
4. Спеціалізація освіти.

Методичні рекомендації

Організація навчально-виховного процесу. Педагогічна думка. Тенденції розвитку українського шкільництва. Педагогічна література. Педагогічні кадри та розвиток педагогічної думки. Початкова освіта. Парафіяльні школи. Виховання козацької молоді. Середня та вища освіта. Єзуїтські навчальні заклади. Православні колегіуми. Львівський університет та його роль у розвитку освіти і науки. Петро Могила як церковний, політичний та культурний діяч. Київський колегіум (Києво-Могилянська академія) як нова освітня модель. Орієнтованість колегіуму на організаційні засади і навчальні програми західноєвропейських університетів та розвиток кращих традицій греко-слов'янського просвітництва. Структура академії та організація навчального процесу. Роль Києво-Могилянської академії у розвитку національного мистецтва. Шкільні реформи кінця XVIII ст. Відкриття спеціальних навчальних закладів у Гетьманщині. Розвиток мистецької освіти. Жіноча освіта в Гетьманщині.

Питання до самоконтролю

Назвіть типи шкіл, що існували в Україні у другій половині XVII – XVIII столітті. Які факультети діяли у Львівському університеті? Які духовні посади

обіймав Петро Могила? Чому представники Київського братства були проти заснування навчального закладу європейського зразка в Києві? Назвіть перший в Україні спеціалізований навчальний заклад мистецького спрямування.

Словникова робота

Колегіум, архімандрит, теологія, катехізис.

Завдання для індивідуальних та колективних проектів

1. Підготуйте доповідь за темою «Культурно-просвітницька діяльність Петра Могили».
2. Зробіть презентацію «Києво-Могилянська академія як освітній, науковий та культурний центр».

Література та джерела

Історія української культури: У п'яти томах. – Т. 3: Українська культура другої половини XVII–XVIII століть / В.А. Смолій (гол. ред.). – К.: Наук. думка, 2003. – 1246 с.

Культурологія: українська та зарубіжна культура: Навч. посібник / За ред. М.М. Заковича, І.А. Зязюна та ін. – К.: Знання, 2009. – 589 с.

Попович М.В. Нарис історії культури України. – К.: *АртЕК*, 1998. – 728 с.

Українська культура в європейському контексті / За ред. Ю.П. Богуцького. – К.: Знання, 2007. – 679 с.

Феномен Петра Могили: Біографія. Діяльність. Позиція / Климів В. та ін. – К.: Дніпро, 1996. – 270 с.

Хижняк З.І. Історія Києво-Могилянської академії. – К.: Вид. дім «КМА», 2003. – 184 с.

<http://elib.nplu.org/>

<http://pidruchniki.ws/kulturologiya/>

<http://www.info-library.com.ua/books.html>

Семінарське заняття №7

ТЕМА: Архітектура та образотворче мистецтво доби Бароко

1. Архітектура українського бароко.
2. Розвиток образотворчого мистецтва.

Методичні рекомендації

Особливості української художньої стилістики другої половини XVII – XVIII століття. Стиль бароко в українській архітектурі. Архітектурні шедеври бароко та їх творці. Будівництво у Києві Андріївської церкви та Маріїнського палацу (архітектори Б. Растреллі та М. Мічурін). Михайлівський Золотоверхий собор (І. Григорович-Барський). Успенський собор Києво-Печерської Лаври. Успенський собор Почаєвської Лаври. Собор св. Юра у Львові (архітектор Б. Меритин). Барокова архітектура Західної України. Барокова архітектура Чернігівщини. Реконструкція Софійського собору та набуття ним рис української барокової архітектури. Розвиток скульптури. Іоанн Пінзель. Поява реалістичних рис в українському живописі XVII–XVIII ст. Особливості барокового іконопису. «Козацькі» мотиви в іконописі. Монументальні розписи церков. Портрет,

пейзаж, історичний та батальний жанри. Народний ідеал героя в портретах козацьких гетьманів та сотників. Гравюра як самостійний різновид українського образотворчого мистецтва.

Питання до самоконтролю

Назвіть стилістичні ознаки барокової архітектури. Назвіть пам'ятки сакральної барокової архітектури. З якого матеріалу створював скульптури І. Пінзель? Які особливості барокового іконопису?

Словникова робота

Скульптура, пейзаж, батальний жанр, гравюра.

Завдання для індивідуальних та колективних проєктів

1. Підготуйте презентації за темами «Архітектурні шедеври Києва доби Бароко»; «Архітектура Західної України доби Бароко».
2. Підготуйте доповідь за темою «Іоанн Пінзель – митець світового рівня».

Література та джерела

- Абрамович С.Д. Церковне мистецтво. – К.: Кондор, 2005. – 208 с.
- Білецький П.О. Українське мистецтво другої половини XVII – XVIII ст. – К.: Мистецтво, 1988. – 159 с.
- Вечерський В.В. Українські дерев'яні храми. – К.: Наш час, 2007. – 269 с.
- Історія декоративного мистецтва України: У 5 т. – Т. 2 (Мистецтво XVII – XVIII століття) / [гол. ред. Г. Скрипник] НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського. – К., 2007. – 336 с.
- Історія українського мистецтва: У 5 т. – Т. 3: Мистецтво другої половини XVI – XVIII століття / [гол. ред. Г. Скрипник] НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського. – К., 2011. – 1088 с.
- Історія української культури: У п'яти томах. – Т. 3: Українська культура другої половини XVII–XVIII століть / В.А. Смолій (гол. ред.). – К.: Наук. думка, 2003. – 1246 с.
- Кривач Д.П. Українське мистецтво: Навч. пос.: У 3 ч. – Ч. 2. – Львів: Світ, 2004. – 268 с.
- Левченко М. Українська художня культура: Навчальний посібник. – Херсон, 2009.
- Макаров А. *Світло українського бароко*. – К.: Мистецтво, 1994. – 288 с.
- Овсійчук В.А. Майстри українського бароко: Жовківський художній осередок. – К.: Наукова думка, 1991. – 400 с.
- Степовик Д. Історія української ікони X – XX століть. – К.: Либідь, 2004. – 442 с.
- Український іконопис XII – XIX ст. – К.: Галерея, 2005. – 256 с.
- Художня культура України: Навч. пос. / За заг. ред. Л. Масол. – Х.: Ранок, 2010. – 240 с.
- <http://elib.nplu.org/>
- <http://pidruchniki.ws/kulturologiya/>
- <http://www.info-library.com.ua/books.html>

Семінарське заняття №8

ТЕМА: Розвиток музичного, театрального мистецтва та літератури доби Бароко

1. Музичне мистецтво.
2. Театральне мистецтво.
3. Література.

Методичні рекомендації

Вплив бароко на музичну культуру. Український партесний спів та його поширення з України Східною Європою. «Грамати́ка муси́кійська» М. Дилецького. Творчість Березовського, Бортнянського та Веделя у контексті культурного життя України XVIII ст. Вплив західноєвропейської професійної музики світських жанрів на розвиток української музичної культури. Розвиток народної музично-вокальної майстерності. Початок музичної обробки народних пісень. Популярні пісні доби. Народні коріння українського лялькового театру вертеп. Семантика назви «вертеп». Наукові версії походження українського лялькового театру. Гіпотеза Івана Франка. Архітектоніка вертепу. Головний зміст, тематика і сюжетика вертепної драми. Духовна й світська частини українського вертепу. Основні дійові особи та ляльки українського вертепу. Різноманітні форми вертепного театру в Україні. Загальноісторичні умови виникнення шкільного театру в Україні. Естетика бароко в сценічному мистецтві України XVII – поч. XVIII ст. Шкільний театр Києво-Могилянської академії як засіб виховання навчання слов'янської молоді. Основні тематичні групи шкільних драм та їхні жанрові різновиди (різдвяні, великодні, містерії, міраклі, мораліте, історичні драми). Інтермедії. Панегірична поезія. Культурно-просвітницька діяльність Г. Сковороди. Філософія Г. Сковороди. Гуманістичний характер творчості Г. Сковороди. Поняття про байку та її основні типи. Збірка «Басни Харківськія». Тематика і провідні мотиви байок. Особливості художньої форми байок Г. Сковороди. Їх місце у літературному процесі доби. Загальна характеристика поетичної спадщини Г. Сковороди. Збірка «Сад божественних пьсней»: провідні мотиви поезій. Ідейно-художнє новаторство Г.Сковороди-поета, значення його віршової спадщини для розвитку української літератури. Козацькі літописи. Історико-культурні обставини виникнення барокової історіографії. Проблема типології козацьких літописів. Літопис самовидця, його характерні риси, проблеми авторства. Григорій Граб'янка і його літопис. Літопис Самійла Величка як яскраве явище літературного бароко. «Історія Русів» та дискусії навколо неї. Історико-літературне значення козацьких літописів. Використання їх письменниками наступних поколінь.

Питання до самоконтролю

Назвіть напопулярніші пісні періоду. У яких закладах навчалися М. Березовський, Д. Бортнянський та А. Ведель? Розкрийте композицію вертепу. Назвіть авторів та їх драми, що ставилися у шкільному театрі. Як інтермедії вплинули на розвиток українського театрального мистецтва?

Словникова робота

Партесний спів, панегірик, опера, містерія, міраклі, мораліте, інтермедія, вертеп, козацькі літописи, байка.

Завдання для індивідуальних та колективних проєктів

1. Підготувати доповідь на тему «Вертепний театр сучасної України».
2. Вивчити напам'ять «De libertate» та «Всякому городу» Г. Сковороди.

Література та джерела

- Горський В.С. Історія української філософії: Курс лекцій. – К.: Наук. думка, 1997. – 286 с.
- Горський В.С. Філософія в українській культурі: методологія та історія. Філософські нариси. – К.: Центр практичної філософії, 2001. – 236 с.
- Історія української культури: У п'яти томах. – Т. 3: Українська культура другої половини XVII–XVIII століть / В.А. Смолій (гол. ред.). – К.: Наук. думка, 2003. – 1246 с.
- Корній Л.П. Історія української музики. – Частина 1: Від найдавніших часів до середини XVIII століття. – Київ-Харків-Нью-Йорк: Вид-во М.П. Коць, 1996. – 314 с.
- Корній Л. Історія української музики. – Частина 2: Друга половина XVIII століття. – Київ-Харків-Нью-Йорк: Вид-во М. П. Коць, 1998. – 388 с.
- Кияновська Л. Українська музична культура: Навч. пос. – К.: ДМЦНЗКМ, 2002. – 178 с.
- Левченко М. Українська художня культура: Навчальний посібник. – Херсон, 2009.
- Макаров А. *Світло українського бароко*. – К.: Мистецтво, 1994. – 288 с.
- Попович М. Григорій Сковорода: філософія свободи. – К., 2007. – 256 с.
- Попович М.В. Нарис історії культури України. – К.: *АртЕК*, 1998. – 728 с.
- Художня культура України: Навч. пос. / За заг. ред. Л. Масол. – Х.: Ранок, 2010. – 240 с.
- Чижевський Д.І. Історія української літератури. – К.: Академія, 2008. – 568 с.
- <http://elib.nplu.org/>
- <http://pidruchniki.ws/kulturologiya/>
- <http://www.info-library.com.ua/books.html>

Питання до екзамену з «Історії художньої культури» для студентів I курсу

1. Поняття культури та його сутність. Структура культури.
2. Періодизація розвитку української культури.
3. Пізньопалеолітична, мезолітична та неолітична культури на території України.
4. Трипільська культура IV–III тис. до н.е.
5. Особливості культури кочових племен.
6. Грецькі колонії Північного Причорномор'я та їх значення в історії української культури.
7. Релігійні вірування та міфологія східних слов'ян.
8. Розвиток мистецтва східних слов'ян.
9. Соціально-політичні та культурні передумови впровадження християнства в Київській Русі.
10. Християнсько-язичницький синкретизм культури Київської Русі.
11. Походження слов'янської писемності.
12. Перекладна й оригінальна література Київської Русі. Літописання як вітчизняний жанр літератури.
13. «Слово о полку Ігоревім» – найвизначніша пам'ятка давньоруської літератури.
14. Мистецтво Київської Русі як утілення світогляду, релігійної та естетичної свідомості.
15. Архітектура Київської Русі.
16. Проблема стилю мистецтва Київської Русі.
17. Становлення і розвиток іконопису в Київській Русі.

18. Образотворче мистецтво Київської Русі. Книжкова мініатюра.
19. Вплив Візантії на мистецтво Київської Русі.
20. Народна, світська і церковна музика в Київській Русі.
21. Видатні діячі культури Київської Русі.
22. Матеріальна та духовна культура Галицько-Волинського князівства.
23. Україна-Русь у складі Литви – демографічна, етнокультурна, культурно-політична ситуація.
24. Ремесла та ювелірне мистецтво Київської Русі.
25. Декоративно-прикладне мистецтво східних слов'ян.
26. Розбудова козацької культури та її вплив на формування української свідомості.
27. Роль братств у становленні просвітницьких, художніх набутоків XVI – XVII ст.
28. Культурно-просвітницька діяльність Києво-Могилянської академії.
29. Творчість Березовського, Бортнянського та Веделя у контексті культурного життя України XVIII ст.
30. Культурно-просвітницька діяльність Г. Сковороди.
31. Ренесансні ознаки в архітектурі та образотворчому мистецтві XVII – XVIII ст.
32. Специфіка національного варіанта бароко в літературі, театрі і музиці.
33. Вертеп і вертепна драма в українській культурі.
34. Берестейська церковна унія та її роль у розвитку української національної культури.
35. Особливості розвитку мистецтва у XIV – XVI ст.
36. Вплив козацтва на культуру України.
37. Історико-культурне значення козацьких літописів (літопис Самовидця, літопис Г. Граб'янки, літопис С. Величка).
38. Українське бароко як нове світовідчуття і нове мистецтво.
39. Освіта і книгодрукування в XIV–XVII ст.
40. Архітектурні шедеври бароко та їх творці.
41. Гетьманська Україна: характерні особливості культурного життя.
42. Виникнення та розвиток шкільного театру.
43. Видатні діячі української культури XVI – XVIII ст.
44. Козацтво – лицарський ідеал українського бароко.
45. Іван Мазепа та розквіт української барокової культури.
46. Роль Києво-Могилянської академії у розвитку національного мистецтва.
47. Тенденції розвитку образотворчого мистецтва XVII – XVIII ст.
48. Острозький культурно-освітній центр – перший вітчизняний навчальний заклад європейського типу.
49. Ренесансно-реформаційний характер української культури XVI–XVII ст.
50. Гуманістичний характер творчості Г. Сковороди.

№	Тематика лекційних занять (II курс)	Кількість годин
1	Розвиток української культури XIX ст. під владою Російської імперії	6
2	Особливості розвитку української культури у складі Австро-Угорщини	2
3	Культура в умовах відродження нації в українській естетичній традиції кінця XIX – початку XX ст.	4
4	Відродження української культури в період національно-демократичної революції (1917-1920 рр.)	4
5	Національно-культурне відродження України у 20-х рр. XX ст.	4
6	Українська культура у 30-ті роки	2
7	Українська культура в роки II Світової війни	2
8	Культура повоєнного часу	2
9	Культура України в умовах кризи радянської системи	4
10	Культура в часи перебудови та становлення незалежності України	2
11	Художня культура української діаспори	2
12.	Основні тенденції сучасного розвитку культури України	2
	Всього	36

Третій семестр

Семінарське заняття №1

ТЕМА: Українське національно-культурне відродження

1. Загальна історико-культурна характеристика періоду.
2. Формування української національної свідомості.
3. Діяльність національно-культурних товариств та організацій.

Методичні рекомендації

«Рідко коли спостерігався такий захоплюючий, різноманітний і широкий розквіт нових ідей, як у XIX ст. До того часу вже давно завершився розпочатий в епоху Відродження відхід від поглядів, згідно з якими світ можливо було збагнути лише з точки зору Божої волі. Освічені європейці утвердились у переконанні, що розум людини цілком здатний аналізувати й спрямовувати людське життя. Ця впевненість у можливостях інтелекту привела до небаченого розмаїття нових ідеологій. Власне, у цей час ідеологія – тобто система поглядів, що претендує на пояснення минулого й теперішнього світу й на роль дороговказу до кращого життя в майбутньому, – постає як рушійна сила історії.

Тісно пов'язаною з цими подіями була поява інтелектуалів, або інтелігенції, як у Східній Європі називали подібну соціальну групу. Неперевершена в обґрунтуванні та поширенні ідей, у мобілізації мас на їх утілення, на авансцену політичних і культурних змін у Східній Європі виходить інтелігенція. І однією з найбільш захоплюючих концепцій, що їх висунули інтелектуали XIX ст., була концепція нації (національної свідомості). Вона, як ми переконаємося, являла собою цілком новий спосіб не лише тлумачення суспільства, а й впливу на його поведінку. На Україні, як і в інших країнах, виникнення цієї концепції, поза всяким сумнівом, свідчило про наближення сучасної епохи, бо з усвідомленням національної належності прийшли ідеї та питання, які й сьогодні лишаються з нами» (О.Субтельний). Україна у складі двох імперій: Австрійської та Російської, імперські реформи в Україні XIX ст., Валуєвський циркуляр та Емський указ, «європейська весна» і Україна, розвиток капіталізму та формування нових економічних та суспільних відносин.

Початок активізації культурного процесу України початку XIX ст. Боротьба кращих представників українського народу за утвердження національного та народного в літературному та мистецькому процесах. Стан освіти. Відкриття в 1805 р. Харківського університету, у 1834 р. Київського університету Св. Володимира. Становлення у першій половині XIX ст. нової літератури. Створення нових періодичних видань. Утворення наукових студій, формування громадських товариств, діяльність Кирило-Мефодіївського товариства. Об'єднання нового покоління українців у гуртки, братства і громади, які пропагували українську ідею і несли її в маси через «Просвіту».

Вплив творчості Т. Шевченка на розвиток національної свідомості та формування світового бренду «українська культура».

Питання до самоконтролю

Сутність та значення національно-культурного відродження в Україні XIX століття. «Кирило-Мефодіївське товариство»: історичне та національно-культурне значення. Діяльність «Руської трійці» та її вплив на формування національної свідомості. «Клерикальне товариство» І. Могильницького.

Словникова робота

Національна свідомість, національна самосвідомість, Кирило-Мефодіївське товариство, Руська трійця, альманах, Галицько-руська матриця, русофільство, народовці, товариство «Просвіта».

Завдання для індивідуальних та колективних проєктів

1. Поясніть тезу та висвітліть історико-культурне значення події: «Для здійснення своїх задумів “Руська трійця” вирішила публікувати альманах “Русалка Дністровая”, що містив би народні пісні, вірші, історичні статті на місцевому діалекті».

2. Поясніть тезу та висвітліть історико-культурне значення твору: «“История Русов” сповнена почуття національної гідності, але вона не пропагує вузький етноцентризм».

3. Проаналізуйте тезу «Найважливіші з положень, сформульованих Костомаровим, містились у творі під назвою “Закон Божий (Книга Буття українського народу)”». Написаний у дусі романтизму та ідеалізму того часу, прийнятий шануванням християнських цінностей і панслов'янськими елементами, цей твір, що зазнав сильного впливу польських моделей, закликав до перебудови суспільства на засадах справедливості, рівності, свободи, братерства».

Література та джерела

Горенко Л.І. Інтелектуальна еліта України кінця XVIII – першої половини XIX ст. (за матеріалами діяльності Новгород-Сіверського гуртка «автономістів») // Культура і сучасність: альманах. – К.: Міленіум, 2009. – № 1. – С. 54–61.

Мішуков О. «Історія Русів» у контексті доби – першої половини XIX століття / Мішуков Олег Васильович. – К., 1997. – 115 с.

Українське мистецтво у полікультурному просторі. – К., 2000.

Художня культура України. – К.: Ранок, 2010. – 240 с.

Шкляр Л.Є. Право як атрибут національної культури: українознавчий аспект // Феномен української культури : методологічні засади осмислення / [Відп. ред.: В. Шинкарук, Є. Бистрицький]. – К.: Фенікс, 1996. – С. 260–277.

Семінарське заняття №2

ТЕМА: Культурні процеси I половини XIX ст.

1. Романтизм і реалізм в Україні
2. Українська література XIX ст.

Методичні рекомендації

Початок XIX століття – широкий розвиток романтизму в Європі, характерною особливістю якого є звернення до фольклору, так званий «фольклорний ренесанс». Так, на думку популярного в той час в Європі філософа Гердера, основною передумовою повнокровної й животворної культури є природність. «Одна з найпривабливіших особливостей українців – народу в основному селянського – крилась у їхньому багатому й живому фольклорі» (О. Субтельний). Того ж Гердера настільки вразила його краса, що він заявив: «Україна стане новою Грецією: прийде день, і постануть перед усіма це прекрасне небо, цей життєрадісний народний дух, ці природні музичні обдарування, ця родюча земля!» Геніальний польський поет Адам Міцкевич визнавав, що українці – найпоетичніші й наймузикальніші серед слов'ян. Тому не дивно, що етнографічні дослідження незабаром захопили лівобережну інтелігенцію. До перших шанувальників українського фольклору належав князь Микола Цертелєв. Попри своє грузинське походження та російське виховання

Цертелев виростав в Україні й глибоко полюбив її народ. У 1819 р. він опублікував у Петербурзі «Попитку собрания старых малороссийских песен». У передмові Цертелев зазначав, що ці пісні демонструють геній і дух народу, звичай того часу й, нарешті, чисту мораль, якою завжди були відомі малороси. Набагато повніше й систематичніше дослідження української етнографії під назвою «Малороссийские народные песни» склав у 1827 р. Михайло Максимович — українець із козаків, що став професором Московського університету, а у 1834 р. — першим ректором нового університету в Києві. Інший український професор Московського університету — Йосип Бодяньський — присвятив свою кандидатську дисертацію (написану в 1837 р.) порівнянню російських та українських народних пісень. Із типовим для романтика перебільшенням він протиставляє начебто засмучені й смиренні інтонації пісень російської Півночі життєрадісним мелодіям українського Півдня. «Яка велика різниця існує між Північчю й Півднем, — писав Бодяньський, — і наскільки різні народи там живуть».

Українська література I половини XIX ст. розвивалась у скрутних умовах протиборства різних суспільно-політичних та художніх тенденцій. Перший твір нової української літератури «Енеїда» І. Котляревського, в якому поєднані традиції народної та літературної творчості. Збірки народних українських пісень М. Максимовича, В. Залеського, І. Срезневського. Поєднання елементів класицизму та сентименталізму, романтизму та просвітницького реалізму в творчості Г. Гулака-Артемовського, Г. Квітки-Основ'яненка, Є. Гребінки — все це є обличчям часу.

У 20-ті роки романтизм (Л. Боровиковський, М. Костомаров, В. Забіла та ін.) приніс в українську літературу жанри балади, романсу, історичної поеми, драми, трагедії. Значної популярності набуває кріпацький театр (особливо на північній та південно-східній території України). Демократичний напрям в українській літературі представляла ціла плеяда талановитих митців: М. Вовчок, байкар Л. Глібов, П. Грабовський, А. Свидницький та його перший реалістичний соціально-побутовий роман «Люборацькі», П. Куліш, Б. Грінченко, О. Кониський. Соціально-побутові повісті І. Нечуя-Левицького, творчість О. Кобилянської та П. Мирного.

Питання до самоконтролю

Сутність та особливості українського романтизму. Сутність та особливості українського реалізму. Формування української літературної мови. Проблематика і жанри української літератури XIX ст.

Словникова робота

Вальс, романс, романтизм, реалізм, літопис, літургія, літературна казка, історичний роман, фантазмагорія.

Завдання для індивідуальних та колективних проєктів

Підготуйте повідомлення або презентації за темами:

1. «Енеїда» та її історико-культурне значення.
2. Творчість М. Гоголя в українській та російській культурі.
3. Перші спроби збирання українського фольклору: Микола Цертелєв і його «Попитка собрания старих малороссийских песен» (1819), Михайло Максимович і його «Малороссийские народные песни» (1827), Йосип Бодяньський «Порівняння російських та українських народних пісень» (1837).
4. Майстри перекладу ХІХ століття в українській літературі
5. Україна у творах всесвітньо відомих письменників ХІХ ст.

Література та джерела

О.Субтельний «Історія України-Русі» http://www.ukrreferat.com/lib/history/ist_subteln/13.htm

Історія української літератури ХІХ ст. – К.: Вища школа, 2002. – 575 с.

Художня культура України. – К.: Ранок, 2010. – С. 105-109.

Семінарське заняття № 3

ТЕМА: Роль творчості Т. Шевченка у становленні української культури

1. Творчість Т. Шевченка – новий етап у розвитку української культури.
2. Т. Шевченко – поет, художник.
3. Педагогічна діяльність Т. Шевченка.

Методичні рекомендації

Творчість Т. Шевченка відкрила новий етап у розвитку української культури. Поетична творчість Т. Шевченка. Близькість поезії Шевченка до фольклору. Тарас Шевченко-художник. Робота в Археологічній комісії. Навчання у Петербурзькій Академії мистецтв. Серія «Мальовнича Україна». Участь у Кирило-Мифодіївському товаристві. «Букварь Южнорусській» та його значення у становленні педагогічних шкіл. Тарас Шевченко в сучасному сприйнятті. Боротьба із ідолопоклонством та свідомий аналіз внеску Т. Шевченка в репрезентацію української культури світові. Роль Т. Шевченка у формуванні української самосвідомості. Премії, заклади і товариства ім. Т.Шевченка.

Питання до самоконтролю

Чому ми вважаємо Т. Шевченка засновником сучасної культури українського народу? Т. Шевченко-графік. «Букварь южнорусській».

Словникова робота

Живопис монументальний, декоративний, станковий; жанри живопису, сепія, офорт, графіка.

Складіть кросворд із запропонованих питань:

I варіант

По вертикалі:

1. Рідна сестра Т. Шевченка. 2. Мачуха Т. Шевченка. 3. «Володар» сім'ї Шевченко. 4. Місто, в якому після жовтневого збройного повстання збирають та вивчають живопис Т. Шевченка. 5. Малюнок Шевченка «Киргизка...». 6. Збірка творів Т. Шевченка. 7. Художник, гравюри якого копіював Т. Шевченко. 8. Місто, в якому народився письменник. 9. Річ, якою спочатку малював Тарас Шевченко. 10. Найкраща, за словами І. Франка, поема Т. Шевченка. 11. Антимонархічна поема Т. Шевченка.

По горизонталі:

1. Малюнок, на якому Шевченко зображує себе і своїх друзів. 2. Географ, який забрав Т. Шевченка в експедицію. 3. Річ, написана А. Герценом, на смерть Т. Шевченка. 4. Остання гравюра, над якою працював майстер. 5. Художник, картина якого задля письменника була віддана на лотерею. 6. Перше «кохання» Тараса. 7. Місто, в якому помер письменник; 8. Одна з гравюр Т. Шевченка, опублікована в першому випуску альбому «Живописна Україна». 9. Матеріал, з якого Шевченко ліпив фігури козаків. 10. Місто, яке вразило письменника своїм брудом та сумом. 11. Викладач Віленського університету, у якого Т. Шевченко вчився малювати.

II варіант

По вертикалі:

1. Поезія, якою починається сучасний «Кобзар». 2. Стиль написання ранніх поезій Шевченка. 3. З якого твору ці рядки: «Кохайтеся, чорноброві, та не з москалями...». 4. Поезія «Понад полем іде...» або... 5. Твір про матір, яка втопила в Дніпрі доньку. 6. Як Шевченко називав Аральське море? 7. З якого твору ці рядки: «Вітер в гаї не гуляє – вночі спочиває. Прокинеться – тихесенько в осоки питає...». 8. Сестра Т. Шевченка. 9. Поезія «Моя ти любо! Мій ти друже!» або... 10. «За горами гори, хмарою повиті, засіяні горем, кровію політі...» Назвіть твір. 11. «...Глідкова».

По горизонталі:

1. Учасники народно-визвольного руху проти феодально-кріпосницького і національно-релігійного гніту на Правобережній Україні. 2. Поезія «У Оглові...Чи по знаку...» або... 3. Твір про дівчину-квітку. 4. «Плач...». 5. З якої поезія ці рядки: «По діброві вітер віє, гуляє по полю...». 6. Муза юного Т. Шевченка. 7. Улюблений герой поета. 8. Чиї це слова: «Прости мене! Я караюсь весь вік у чужій хаті... Прости мене, мій синочку! Я... я твоя мати». 9. З якого твору ці слова: «Ти не лукавила зо мною, ти другом, братом і сестрою сіромі стала...»? 10. До якого твору написано цей епіграф: «Радуйся, Ты бо обновила еси зачаття студно»?

Завдання для індивідуальних та колективних проектів

1. Підготувати повідомлення за темою «Тарас Шевченко у споминах сучасників».

2. Законспектувати будь-яку зі статей щомісячного всеукраїнського журналу «Українська культура». Спецвипуск «Тарас Шевченко». – №8(1016). – 2013. Пропоновані статті: Харчук Р. Про Т. Шевченка в незалежній Україні. – С. 4-9; Вечерський В. Т. Шевченко й усвідомлення національної архітектурної традиції. – С. 10-19; Шляхи Тараса (де жив). – С. 20-21; Макаров Ю. Інший Шевченко. – С. 22-29; Шевченко і Айра Олдрідж. – С. 30-31; Микола Стороженко: космічне осмислення Кобзаря (ілюстрації до творів). – С. 32-37; Іван Кавалерідзе – скульптор, кінорежисер, драматург (найвідоміши скульптури Тараса). – С. 48-57; Шевченко на широких екранах. – С. 58-65; Провокація: цікаве про Шевченка в сучасному житті. – С. 66-71.

Література та джерела

- Бузина О. Вурдалак Тарас Шевченко. – К.: Прометей, 2000.
 Дзюба Іван. Шевченкофобія в сучасній Україні. – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2006.
 Тарахан-Береза Зінаїда. Тарас Шевченко, Святиня і сучасна Україна. – К.: Просвіта, 2001.
 Тарахан-Береза З. Шевченко-художник. – К., 1985.
 Українська культура. Щомісячний всеукраїнський журнал. Спецвипуск Тарас Шевченко (№8, 1016). – 2013.

Семінарське заняття № 4

ТЕМА: Суспільна думка та інтелігенція України ХІХ ст.

1. Становлення вищих та спеціальних навчальних закладів.
2. Розвиток науки в Україні.
3. Клубні заклади та бібліотеки в Україні. Музейна справа.

Методичні рекомендації

Розвиток науки і наукові товариства. Роль університетів в розвитку вітчизняної науки. М. Бекетов та розвиток хімічної науки. К. Феофілактів та Київська школа геології. Основоположник палеоботаніки І. Шмальгаузен. Відкриття бактеріологічної станції І. Мечниковим. Основоположник гістофізіології Н. Хржонцевський. Розвиток історичної науки. Дослідження літератури і фольклору. Формування філософської думки.

Проф. Київського університету С. Гогоцький вперше в Російській імперії створив чотири томну філософську енциклопедію – «Філософський лексикон» (1857). Проф. О. Новицький видав ряд філософських праць. М. Костомаров – історик, етнограф, громадський діяч. Особливе значення при вивченні його соціально-філософських поглядів має праця «Книги буття українського народу», у яких висвітлюється трагічна історія українського народу і виголошується впевненість, що він обов'язково відродиться як самобутній культурний етнос. Одним із визначних українських філософів ХІХ століття був П. Юркевич – ґрунтовний розробник самобутньої концепції «філософії серця». П. Юркевич був переконаний, що в серці людини – найглибша основа і духовно-етичне джерело людського існування. М. Драгоманов – український історик, мислитель,

громадсько-політичний діяч. Основні його філософсько-соціологічні погляди викладені у двотомному виданні «Літературно-публіцистичні праці».

Розглядаючи питання розвитку бібліотечної справи та клубних закладів треба звернути увагу на наступні питання: створення народних клубів кінець XIX ст. початок XX ст., діяльність «Українського клубу». Перші бібліотеки в Україні, приватні книжні зібрання; перші публічні бібліотеки; публічна бібліотека в м. Херсоні. Створення бібліотек при просвітницьких товариствах.

Приватні зібрання художніх творів (Я. Собеського, К. Розумовського тощо). Відкриття у 1890 р. Херсонського музею старовини. Створення історичних промислових, міських музеїв.

Заснування 1868 р. у Львові громадянського товариства «Просвіта» (голова – А. Вахнянин. Головне завдання товариства – поширення освіти серед народу та сприяння формуванню національної свідомості. Видання книг для народу, театр постановки, створення народних хорів. Участь у роботі «Просвіт» М. Шашкевича, Ю. Федьковича, І. Франка, Лесі Українки, М. Коцюбинського.

Питання до самоконтролю

Творчість М. Драгоманова, М. Костомарова. Видатний мовознавець О. Потебня. Роль «Просвіт» у поширенні української культури.

Словникова робота

Какофонія, кардіоцентризм, лірика, позитивізм, раціоналізм, герменевтика, бріколаж, маргіналія.

Завдання для індивідуальних та колективних проєктів

1. Підготувати повідомлення «Діяльність М. Пирогова на Півдні України».
2. Законспектувати будь-яку зі статей «Наукового часопису» Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова, 2008. – Серія 6 Історичні науки. – Випуск 6: Підгорна Л. Романтична концепція у фольклористичній діяльності Миколи Костомарова. – С. 143-147; Федас В. Михайло Максимович і Микола Гоголь про українську народну пісню. – С. 148-154; Мусієнко І. Етнокультурний розвиток українців у Російській та Австро-угорській імперіях XIX – початку XX ст. у науковому доробку А. Каппелера. – С.158-164; Коваленко О. Історико-етнографічні студії Г. Милорадовича. – С.164-169.
3. Охарактеризувати провідні ідеї концепції «філософії серця» П. Юркевича.

Література та джерела

- Забужко О.С. Філософія української ідеї: франківський період. – К., 1993.
 Семчишин М. Тисяча років української культури. – Львів, 1993.
 Художня культура України. – К.:Ранок, 2010. – С. 105-109.

Філософія. Навчальний посібник, 2-ге видання, перероблене і доповнене / За ред. І.Ф. Надольного. – К., 2001.

Семінарське заняття № 5

ТЕМА: Образотворче мистецтво XIX ст.

1. Основні тенденції, стилі та жанри в українському образотворчому мистецтві XIX ст.

2. Розвиток скульптури та архітектури.

3. Поява спеціалізованих навчальних закладів в Україні, формування професійної мистецької школи.

Методичні рекомендації

У I половині XIX ст. розвивається станковий живопис, передусім жанри портретний, історико-батальний, пейзажний, побутовий. Поширюється автопортрет, зростає інтерес до камерного портрету, мініатюри. Видатний представник українського реалістичного портретного живопису був В. Тропінін. Т.Шевченко – художник-романтик, графік. Реалістичні тенденції в українському образотворчому мистецтві II половини XIX ст. І. Репін і українське мистецтво. М. Сошенко – портретист. Продовження реалістичних традицій у творчості К. Трутовського, Л. Жемчужникова, М. Микешина, М. Позена та ін. Пейзажист С. Васильківський. Створення «Общества любителей изящных искусств».

Київська художня школа започаткувалася при лаврських іконописних майстернях. З XVIII ст. у Лаврі постійно працює художня школа. Створення Товариств заохочення красних мистецтв. 1889 р. започатковано в Одесі художнє училище. Відкриття на базі Київської рисувальної школи у 1901 р. художнього училища. Приватна школа М. Раєвської-Іванової у Харкові. Миргородська художньо-промислова школа ім. М. Гоголя. Реалізм в українській скульптурі. Творчість Л. Позена, П. Забіли, Б. Едуардса, М. Микешина.

Напрямок еkleктизму в українській архітектурі. Творчі здобутки архітекторів О. Шілле, О. Беретті, О. Захаровича, Ю. Гохбергера.

Питання до самоконтролю

Творча спадщина А. Куїнджі, М. Врубеля, В. Васнецова, І. Репіна, І. Айвазовського, С. Васильківського, П. Левченка, С. Світославського, М. Пимоненка, М. Садовського, І. Їжакевича, М. Жука, О. Сластьона, П. Нілуса, О. Мурашка, К. Костанді, Г. Нарбута, О. Кульчицької, О. Новаковського, А. Попеля, Е. Салія, В. Городецького, М. Микешина, Л. Позена, І. Мартоса тощо. Товариство пересувних художніх виставок. Розвиток історичного, пейзажного та портретного жанрів. Специфіка міської архітектури України XIX ст. Видатні пам'ятники архітектури XIX ст.

Словникова робота

Імпресіонізм, катарсис, літографія, неоромантизм, патристика, пейзаж, пленер, раритет, фреска.

Завдання для індивідуальних та колективних проектів

1. Підготувати повідомлення за темами «Діяльність І. Мартоса на півдні України»; «Українська тематика у творах російських митців XIX ст. “Маленька Італія”».

2. Законспектувати будь-яку зі статей журналу «Українська культура». Спецвипуск. – №6. – 2014: Марія Башкирцева – Перша жінка в Луврі. – С. 10-13; Український художник і графік Іван Дряпченко. – С. 32-33.

3. Проаналізувати вплив Санкт-Петербурзької Академії мистецтв на становлення українського живопису XIX ст.

Література та джерела

Асеева Н. Украинское искусство и европейские художественные центры. – К., 1989.

Історія української культури / за ред. І. Крип'якевича. – К, 1994.

Лобановський В.Е., Говдя П.І. Українське мистецтво II пол. XIX ст. – К., 1989.

Савицька Л. Український краєвид як мегатекст національного світобачення // Образотворче мистецтво. – 2003. – №3. – С. 5-10.

Художня культура України. – К.: Ранок, 2010. – С. 110-128.

Семінарське заняття № 6

ТЕМА: Український театр XIX ст.

1. Загальні тенденції розвитку театрального мистецтва України XIX ст.

2. «Театр корифеїв».

3. Українська драматургія XIX ст.

Методичні рекомендації

У XIX ст. відбувається подальший розвиток української культури. Спостерігається тенденція до поділу її на два великі блоки – буржуазного та національно-демократичного спрямування.

Засновник українського професійного театру І. Котляревський. 1810 рік-створення разом з М. Щепкіним театральної трупи. Діяльність вільних мандрівних труп. У 1882 р. сформовано трупу М. Кропивницького. Заснування нової організаційної системи – товариства на паях. Творча діяльність М. Заньковецької, М. Садовського, М. Карпенка, Л. Квітки та ін. Утвердження реалістичних традицій у театральному мистецтві. Діяльність українського професійного театру «Руська бесіда» у Львові. Елементи народності, національної своєрідності, змістовності, високої художньої довершеності українського театру II половини XIX ст.

Новаторський характер української драматургії II половини XIX ст. Драматургічна спадщина М. Кропивницького, І. Карпенка-Карого, М. Старицького. Соціально-побутові повісті та п'єси І. Нечуя-Левицького,

творчість О. Кобилянської та П. Мирного. Демократичні позиції у творчості М. Коцюбинського, Л. Українки.

Питання до самоконтролю

Витоки українського професійного театру. Творчі здобутки М. Щепкіна, К. Соленика. Перший стаціонарний український театр. Проблематика українських п'єс другої половини XIX ст.

Словникова робота

Вертеп, драма, корифей, брати Тобілевичі, репертуар, репріза.

Завдання для індивідуальних та колективних проєктів

1. Підготувати повідомлення за темами «Гастролі М. Заньковецької в Херсоні»; «І. Карпенко Карий – джерела натхнення».
2. Пояснити вплив Валуєвського циркуляру та Емського указу на розвиток українського професійного театру.
3. Проаналізувати творчий доробок театру «Руська бесіда» у Львові.

Література та джерела

Білецька Л.К. Мистецтво життєвої правди: до 100-річчя заснування театру корифеїв. – К., 1982.

Єфремов С. Історія українського письменства. – К., 1995.

Художня культура України. – К.:Ранок, 2010. – С. 140-145.

Чорній С. Українська драматургія і театр. – Мюнхен; Нью-Йорк, 1980.

Семінарське заняття № 7

ТЕМА: Музика XIX ст.

1. Загальні тенденції розвитку музичного мистецтва України XIX ст.
2. М. Лисенко – фундатор українського професійного музичного мистецтва.
3. Розвиток музичного мистецтва II половини XIX ст.

Методичні рекомендації

Говорячи про розвиток музичного життя України XIX ст., треба звернути увагу на такі аспекти, як поява нових жанрів (опера, камерно-інструментальна музика). Вплив на музичне життя Харківського, Київського, Львівського університетів. Відкриття театрів у Львові, Києві, Одесі. Робота композиторів І. Витковського, І. Лозинського, Г. Рачинського.

Вивчення народної творчості. Розвиток наукової фольклористики. Формування української національної музичної школи у професійній музиці.

Композиторські праці С. Гулака-Артемовського, П. Ніщинського, П. Сокальського, М. Аркаса, М. Вербицького, А. Вахнянина та ін. Розвиток хорового мистецтва (М. Леонтович, Л. Ревуцький, Б. Лятошинський). Хорові

товариства «Торбан», «Баян». Філармонічне товариство в Одесі (1842 р). Оперні театри в Одесі з 1811 р., Києві з 1867 р., Харкові з 1874 р. Кобзарське мистецтво.

Активізація діяльності музичних гуртків і товариств, хоровий рух. Оперні співаки І. Алчевський, Є. Гушалеви́ч, С. Крушельницька, О. Мишута, М. Менці́нський. Музично-драматична школа ім. М. Лисенка. Творчі здобутки українських композиторів М. Вербицького, С. Воробкевича, П. Ніщинського.

Питання до самоконтролю

Музичні твори ХІХ століття на слова Т. Шевченка. Кантата «Лічу в неволі дні і ночі». Найвідоміші представники західноукраїнського музичного мистецтва: М. Вербицький, І. Лаврівський, С. Воробкевич. Музика в українському театрі (П. Нищинський «Вечорниці»).

Словникова робота

Гімн, катарсис, кантата, симфонія, експресіонізм, опера, «Щедрик».

Завдання для індивідуальних та колективних проєктів

1. Підготувати повідомлення за темами «Пісня-романс в Україні ХІХ ст.»; «“Запорожець за Дунаєм” С. Гулака-Артемівського – перетворення кращих європейських традицій на національній основі».

2. Пояснити розвиток симфонічної музики в Україні на прикладі творів Є. Ванжури «Українська симфонія» і М. Колачевського «Українська симфонія».

3. Проаналізувати доробок галицьких композиторів кінця ХІХ ст.: Остапа Нижанського, Віктора Матюка, Деніса Січинського.

Література та джерела

Історія української культури / за ред. І. Крип'якевича. – К., 1994.

Лобановський В.Б., Говдя П.І. Українське мистецтво II пол. ХІХ ст. – I пол. ХХ ст. – К., 1989.

М.В. Лисенко у спогадах сучасників. – К., 1968.

Художня культура України. – К.: Ранок, 2010. – С. 129-139.

Семінарське заняття № 8

ТЕМА: На зламі століть

1. Відродження нації в українській естетичній традиції кінця ХІХ – початку ХХ ст.

2. Гуманізм українського неоромантизму.

3. Український авангард 1900-1910 рр.

Методичні рекомендації

Кінець ХІХ – початок ХХ ст. відзначається активізацією революційного процесу. В Україну широким потоком входили передові ідеї наукової і

філософської думки. Діяльність прихильників «чистого» мистецтва і ідейно-революційного спрямування.

Діяльність Харківського та Київського Товариства письменності. Створення з 1905 р. мереж «Просвіт», «Українських клубів». Наукове товариство ім. Т. Шевченка. Тенденції до національного самовизначення в дослідженнях з фольклористики й етнографії. Поширення ідеї національного відродження.

Еволюція української культури цього періоду. Формування неоромантичної гуманістичної концепції у творчості О. Кобилянської, М. Лисенка, Л. Степового, В. Сокальського, І. Франка. Неоромантичні концепції і традиції театру корифеїв.

Діяльність «Молодої Музи» (1906 р.). Творчість М. Вороного, А. Кримського, Х. Алчевського, О. Кандиби. Ідеї національного й соціального відродження на засадах культуротворення.

Український авангард 1900-1910-х рр. Новаторські ідеї, прийоми, програма творчого пошуку молодих українських митців. Авангардні пошуки В. Кандинського, К. Малевича, М. Синякової, М. Бойчука, В. Єрмілова. Село Чернянка Херсонської губернії – «Мекка» вітчизняного футуризму.

Питання до самоконтролю

У чому виявилась національна своєрідність української культури зазначеного періоду? Охарактеризуйте основні стилі та напрями літератури та мистецтва на початку ХХ ст. Основні екзистенційні проблеми у художній традиції початку ХХ ст.

Словникова робота

Екзистенціалізм, символізм, авангардизм, футуризм, модерн, кубізм, еkleктика.

Завдання для індивідуальних та колективних проєктів

1. Підготувати повідомлення за темами «Архітектура Херсона межі століть»; «Школа українських монументалістів Михайла Бойчука».

2. Пояснити вплив літератури і мистецтва на формування національної свідомості на межі століть.

Література та джерела

- Касьянов Г. Українська інтелігенція на рубежі ХІХ-ХХ ст. – К., 1993.
 Павличко С. Дискус модернізму в українській літературі. – К., 1997.
 Курбас Л. Березіль: Із творчої спадщини. – К., 1988.
 Цирк, утопія і страх: урбанізм у поезії українського авангарду // Українська культура. Щомісячний всеукраїнський журнал. – №4. – 2014. – С. 58-63.
 Художня культура України. – К.:Ранок, 2010. – С. 153-172.

Четвертий семестр

Семінарське заняття № 1

ТЕМА: Художня культура України 1917-1920 рр.

1. Загальна історико-культурна характеристика періоду.
2. Успіхи і труднощі освіти і науки в УНР.
- 3 Літературні процеси в революційний період.
4. Українське мистецтво в період державотворчих процесів.

Методичні рекомендації

Революційні події в Росії та їх вплив на національно-політичне життя в Україні. Центральна Рада, уряд П. Скоропадського, Директорія. Участь митців у державотворчих процесах. Просвітницька робота Союзу Визволення України.

Діяльність товариства шкільної освіти. Відкриття у вузах кафедр української мови. І Український педагогічний з'їзд у Києві, з'їзд «Просвіт». Роль Гетьманського уряду у розбудові вищої школи. Заснування Академії наук.

Революційні події і зміст літературно-мистецького життя. Діяльність літераторів-модерністів. Неокласики М. Рильський, М. Зеров, П. Пилипович, М. Драй-Хмара, О. Бургардт. Діяльність Пролеткульту.

Відкриття в 1918 році театрів – Державного драматичного, Державного народного, Молодого. Лесь Курбас – основоположник нового напрямку в українському театральному мистецтві.

Музична спадщина Я. Степового, К. Стеценка, М. Леонтовича, П. Демуцького, В. Косенка, М. Ревуцького, Г. Верьовки, Б. Лятошинського. Створення нових творчих колективів.

Питання до самоконтролю

Статут Української академії наук. Діяльність Пролеткульту. Українська інтелігенція і уряди УРСР та А. Денікіна.

Словникова робота

Жанр, еміграція, військовий комунізм, революція, примітивізм.

Завдання для індивідуальних та колективних проєктів

1. Підготувати повідомлення за темами «Історико-культурне значення політики гетьмана П. Скоропадського 1918 р.»; «Зародження українського кіно»
2. Пояснити політику радянської держави щодо розвитку культури (лікбез, пролеткульт, агіттеатр).
3. Зробити презентацію за вибором: «В. Винниченко – драматург, політик, особистість» або «“Молода муза”, “Українська хата” – перші прояви модернізму в українській культурі».

Література та джерела

Касьянов Г. Українська інтелігенція на рубежі XIX-XX ст. – К., 1993.

Винниченко В. О морали господствующей и морали угнетённых. Открытое письмо к читателям и критикам. – Львів, 1911.

Красильникова О. Українська сценографія 1920-х рр. у системі класичного авангарду // Сучасність. – 1993. – № 12.

Лужницький Г. Праукраїнський театр // Записки Наукового товариства імені Тараса Шевченка. – Нью-Йорк-Париж, 1956. – С. 60-73.

Художня культура України. – К.: Ранок, 2010. – С. 153-172.

Семінарське заняття № 2

ТЕМА: Культура України в період зміцнення радянської влади

1. Політика українізації, основні напрями її здійснення в Україні.
2. Мистецькі товариства і спілки 20-30-х рр.
3. «Розстріляне відродження» та його значення для української культури.
4. Утвердження компартійного монопольного керівництва культурою.

Методичні рекомендації

Встановлення радянської влади в Україні. XII з'їзд РКП(б) (1923 р.) про політику коренізації. Українізація. Постанова Наркомосвіти 1919 р. «Про вибори шкільних працівників». Запровадження всеобучу. Семирічна трудова школа. Становлення української радянської літератури. Творча діяльність А. Головка, П. Панча, М. Ірчана, І. Дніпровського, Івана Ле, М. Бажана, Ю. Яновського та інших. Професійні літературні та мистецькі об'єднання («Плуг», «Гарт», ВАПЛІТЕ, «Молодняк», «Аспіс», «Ланка», «Марс»). Експресіоністична образність у прозі В. Винниченка («Сонячна машина»), М. Хвильового («Вальдшнепи»). Провісник літератури абсурду в Україні «Сфінкс» О. Близька. Творчість В. Сосюри. Майстер батального жанру М. Самокиш «В'їзд Б. Хмельницького до Києва». Портретист Михайло Жук.

Творчість композиторів Г. Верьовки, П. Козицького, Л. Ревуцького. Створення хорової капели «Думка» (1920 р.). Музичне товариство ім. М. Леонтовича. Б. Лятошинський – репрезентація напряму модернізму в українській музиці. Опера «Золотий обруч» (1930). М. Вериківський – автор першого українського балету «Пан Каньовський» (1930). Театр «Березіль», творчість Леся Курбаса.

Створення Всеукраїнського фотокіноуправління. Кіностудії України. Популярні українські реалістичні фільми 20-х років «Два дні» режисера Г. Стабового, «Тарас Шевченко» П. Чардиніна. Перший фільм О. Довженка «Звенигора» (1928). Відкриття першої радіостанції у Харкові у 1924 р.

Суперечливий характер культурного будівництва 30-х років. Репресії – невід'ємна частина сталінської «культурної політики». Досягнення української історичної прози 30-х років: «Людолови» Зінаїди Тулуб, «Наливайко» Івана Ле. П'єси О. Корнійчука «Загибель ескадри», «В степах України». Перший з'їзд письменників та утворення Спілки радянських письменників України. Вихід громадсько-політичних та літературних журналів «Літературна критика»,

«Україна». «Розстріляне відродження». Перенесення у 1934 році столиці до Києва. Формування особливого архітектурного канону радянського будівництва – «радянського псевдокласицизму». Оголошення конструктивізму космополітичним стилем.

Перший з'їзд художників України (1938 р.). Популярність тематичної картини, героями яких стають сучасники події сьогодення. Ф. Кричевський «Переможці Врангеля», О. Шовкуненко «Будівництво домни № 3» та ін. Розвиток монументальної скульптури. Творчість М. Манізера, А. Страхова, Ю. Білостоцького. Розвиток народних художніх промислів. Опішнянські гончари, решетилівські вишивальниці. Основоположник декоративного живописного натюрморту в українському народному мистецтві – Катерина Білокур.

Ліквідація театру «Березіль» (1933). У 1937 році в Україні діяло 84 професійних театри. Київський драматичний театр ім. І. Франка під керівництвом Г. Юри. Творчість акторів Ю. Шумського, Н. Ужвій, А. Бучми, О. Ватулі, Ф. Барвінського та ін.

Питання до самоконтролю

У чому полягає відмінність українського модернізму від західноєвропейського. Творчі здобутки об'єднання сучасних митців України (ОСМУ). Розвиток модерної музики, В. Косенко. Який вплив мала «українізація» на розвиток української культури 20-х рр. ХХ ст. Національно-релігійне життя (УАПЦ). Характерні риси розвитку української музики і пісні 20-х років. Які процеси відбувалися в літературному, театральному, образотворчому мистецтві України в 20-х роках ХХ ст.?

Словникова робота

НЕП, ВАПЛІТЕ, репресія, розстріляне відродження, тиранія.

Завдання для індивідуальних та колективних проектів

1. Підготувати повідомлення за темами «Репресії 20-30-х рр. в Україні»; «Таланти що втратила Україна» (про видатних представників української еміграції 10-30-х рр. ХХ ст.).

2. Пояснити політику 30-х рр. радянської держави під назвою «культурна революція».

3. Прочитати і зробити мистецький аналіз творів: Ю. Яновський «Чотири шаблі», О. Корнійчук «Загибель ескадри» або кіносценарії О. Довженка.

Література та джерела

- Бокань В., Польовий Л. Історія культури України. – К., 1998.
 Виноградова З.Т. Українське радянське мистецтво 1918-1920 рр. – К., 1980.
 Історія української літератури: У 2 т. – К., 1996.
 Семчишин М. Тисяча років української культури. – Нью Йорк–Париж–Сідней–Торонто. – Видавництво: J.K. Print Center, 1985. – 579 с.
 Художня культура України. – К.: Ранок, 2010.

Семінарське заняття № 3

ТЕМА: Культура України в роки II Світової війни

1. Роль радіо і преси в мобілізації народу на боротьбу з німецько-фашистськими загарбниками.
2. Внесок творчої діяльності письменників у розгром ворога.
3. Працівники театру і кіно в роки II Світової війни.
4. Перебудови художнього життя (образотворче мистецтво) в роки війни.

Методичні рекомендації

Створення Українського державного видавництва. Друк літературних творів у громадсько-політичних журналах «Українська література», «Україна», «Перець». Розповсюдження газет «Радянська Україна», «Література і мистецтво», «Партизанська правда», «Народний месник» у тилу ворога. Діяльність з листопада 1941 року українських радіостанцій у Саратові та Москві. Діяла пересувна прифронтна радіостанція «Дніпро».

Діяльність українських творчих колективів на фронтах. Відкриття студій художніх фільмів: Київської в Ашхабаді, Одеської в Ташкенті. Діяльність студії «Київтехфільм». Постановки фільмів «Олександр Пархоменко» Л. Лукова, «Як гартувалася сталь» М. Донського, «Партизани в степах України» І. Савченка. Фільм «Райдуга» М. Донського за сценарієм В. Василевської – лауреат премії «Оскар». Створення 500 номерів кіножурналів та документальних фільмів: «День війни», «Народні месники», «Чорноморці», «Битва за Кавказ» та ін. Документальний фільм О. Довженка «Битва за нашу Радянську Україну». Робота художників О. Будникова, М. Огнівцева П. Пархета у фронтових газетах. Розвиток графіки – плакат і сатиричний малюнок.

Українська інтелігенція віддавала всі сили боротьбі з фашизмом. Під гаслом «Все для фронту, все для перемоги» розгортали свою діяльність в евакуації вчені, працівники культури. Патріотичним пафосом, вірою в перемогу сповнені твори письменників – М. Бажана, П. Тичини, М. Рильського, В. Сосюри, А. Малишка, Ю. Яновського та ін. У воєнні роки одним з головних жанрів стала публіцистика. Офіційні органи, зокрема Спілка письменників України, деякі редакції знаходились в Уфі. Там видавався тижневик «Література і мистецтво». Було випущено декілька книг, зокрема «Україна в огні», «Ніч перед боєм» О. Довженка, «Земля батьків» Ю. Яновського, «Золоті ворота» Л. Смілянського, «Кров України» В. Собка, сатиричні і гумористичні оповідання Остапа Вишні. Із фронтової дійсності взяті сюжети оповідань новел І. Ле, Л. Первомайського, П. Панча, А. Головка. Провідними темами у творчості композиторів періоду війни були патріотизм, кантата-симфонія А. Штогаренка «Україно моя», «Український квінтет» Б. Лятошинського, опера М. Вериківського «Наймичка», але найбільшу увагу приділяли створенню масової бойової пісні.

У галузі живопису плідно працювали О. Шовкуненко, К. Трохименко, С. Беседін, М. Глущенко, М. Дерегус та ін. У радянському тилу продовжували творчу діяльність 42 українських театральних колективи. Київський театр опери та балету ім. Т. Шевченка відправив на фронт 22 бригади, які дали 920 концертів. Всього театри України відправили на фронт 108 концертних бригад, які несли воїнам українську пісню, танці, музику, їхні виступи бачили і слухали сотні тисяч бійців. Велику роботу проводила українська радіостанція ім. Т. Шевченка під керівництвом Ю. Шумського, яка транслювала виступи українських акторів.

Трагічною помилкою стали спроби налагодити видавничу діяльність, оживити літературне життя в умовах окупації у Києві, Харкові, Львові. Деякі письменники – члени ОУН, вважали, що співпраця з окупаційною гітлерівською владою ослабить тиск на національну культуру. Однак, у Києві були закриті «Українське слово» і «Литаври», а їх організатори О. Теліга та І. Ірлявський страчені фашистським гестапо.

Питання для самоконтролю

Яку роль відігравали ЗМІ у боротьбі з фашистами? Проаналізувати внесок літераторів, працівників театру і кіно у розгром фашистів. Охарактеризувати основні тенденції розвитку української культури в роки II Світової війни.

Словникова робота

Ведизм, монументальне мистецтво, перформенс, тоталітаризм, сюрреалізм.

Завдання для індивідуальних та колективних проектів

1. Підготувати повідомлення за темами «Моя родина в роки Великої Вітчизняної війни»; «Українське мистецтво в евакуації».
2. Зробити мистецький аналіз творів «Райдуга» М. Донського, «Ми йдемо на бій» П. Тичини, «Клятва» М. Бажана.
3. Прочитати кіноповість О. Довженка «Україна в огні».

Література та джерела

- Бокань В., Польовий Л. Історія культури України. – К., 1998.
 Історія України. – Львів, 1996.
 Левченко М. Українська художня культура. – Херсон, 2009.
 Художня культура України. – К.: Ранок, 2010. – С. 129-139.

Семінарське заняття № 4

ТЕМА: Українське художнє життя другої половини ХХ ст.

1. Сутність «відлиги», «застою» і «перебудови».
2. Провідні тенденції в українській культурі. Шістдесятництво та дисидентство.
3. Література другої половини ХХ ст.

Методичні рекомендації

Впровадження політики морально-політичних репресій. Лібералізація суспільного життя після смерті Й. Сталіна. Поширення в Україні руху за відбудову зруйнованих шкіл. Перехід у 1953 році до обов'язкової семирічної освіти та скасування плати за навчання. Відкриття вечірніх шкіл. Підготовка вчителів в учительських (педагогічних) інститутах. Організація роботи з підготовки педагогічних кадрів у Херсонському педагогічному інституті ім. Н.К. Крупської. Формування освітньої системи в Західній Україні.

Розширення мережі науково-дослідних установ, збільшення чисельності наукових кадрів. Розвиток ракетної техніки, космонавтики, використання атомної енергії. Генеральний конструктор космічних кораблів український учений С. Корольов. Діяльність Інституту фізики під керівництвом М. Пасічника.

Видання 20-томного зібрання творів І. Франка. Дослідження в Інституті ім. О. Потебні фонетичної системи, граматичної будови, і лексичного складу сучасної української літературної мови. Контроль з боку партійних органів за діячами літератури. Діяльність першого секретаря ЦККП(б)У Л. Кагановича у політичних репресіях проти українських діячів науки, культури і мистецтва. Вилучення з бібліотек у 1954 році творів М. Скрипника, П. Любченка, С. Єфремова, О. Олеся, В. Еллана-Блакитного, М. Зерова та ін. Ідеї гуманізму, почуття патріотизму, любові до Батьківщини у творах «Прометей» А. Малишка, «Прапорносці» О. Гончара, «В дні війни» М. Бажана, «Шляхи світання» М. Стельмаха, «Жива вода» Ю. Яновського, «Гомоніла Україна» П. Панча. Сатира Остапа Вишні та С. Олійника. Романи «Вир» Г. Тютюнника, «Правда і кривда» М. Стельмаха, «Дикий мед» Л. Первомайського, «Крапля крові» Ю. Мушкетика. Значні досягнення у поетичній творчості. Твори молодих поетів: В. Симоненка, Ліни Костенко, І. Драча, В. Коротича. Творчість шестидесятників. Праця І. Дзюби «Інтернаціоналізм чи русифікація». Репресії 1965-1966 рр., посилення ідеологічного тиску на інтелігенцію. Поява самвидаву. Твір «Лихо з розуму» В. Чорновола про жертви репресій 1965-1966 рр.

Питання до самоконтролю

Принцип соціалістичного реалізму в українській літературі і мистецтві середини ХХ ст. Сутність звинувачення «буржуазний націоналізм» в українській культурі. Літературні пошуки післявоєнного часу. Дисиденський рух 60-70-х рр.

Словникова робота

Соціалістичний реалізм, сюрреалізм, поетичне кіно, байка, критика .

Завдання для індивідуальних та колективних проектів

1. Підготувати повідомлення за вибором: «Український письменник В. Стус, І. Дзюба, Л. Костенко, І. Драч».

2. Підготувати повідомлення: «Українське мистецтво в епоху відлиги».

3. Зробити мистецький аналіз творів «Любіть Україну» В. Сосюри, «Жива вода» Ю. Яновського.

4. Складіть таблицю розвитку української науки в зазначений період.

Література та джерела

Бокань В., Польовий Л. Історія культури України. – К., 1998.

Історія України. – Львів, 1996.

Левченко М. Українська художня культура. – Херсон, 2009.

Художня культура України. – К.: Ранок, 2010. – С. 129-139.

Семінарське заняття № 5

ТЕМА: Українське мистецтво другої половини ХХ ст.

1. Нові тенденції в українській архітектурі, живописі та скульптурі.

2. Графіка. Книжкова графіка.

3. Фольклорний стиль в українському мистецтві.

4. Індустріальні методи будівництва.

Методичні рекомендації

Портрет як найпопулярніший жанр скульптури повоєнної доби. Масово продукувалися портрети «вождів» і «героїв», у яких «документально вірно» передавалися риси портретованих. Чимало скульптур було присвячено діячам науки і техніки, культури та мистецтва. До провідних скульпторів того часу належать І. Шаповал, О. Ковальов, Е. Фрідман, Г. Кальченко, М. Рябінін, І. Гончар, М. Лисенко, Я. Чайка, Г. Петрашевич, В. Власов, І. Севера, Л. Біганич, І. Салотос, В. Борисенко, Д. Крвавич, В. Одрехівський, М. Вронський.

Окрему численну групу монументальної скульптури утворили неперсональні пам'ятники і меморіальні ансамблі, присвячені історичним подіям, жертвам війни, ювілейним датам тощо, виконувані групами скульпторів і архітекторів, через що втрачалися індивідуальні прикмети окремих митців.

Чимало скульпторів працювали в пластиці малих форм, зокрема в майоліці і теракоті. У Нью-Йорку жив О. Архипенко – засновник модерної скульптури. На початку 1950-х рр. Архипенко виставлявся у Німеччині, Італії, Швейцарії.

Український живопис 60-80 років ХХ століття характеризувався негативними тенденціями партійного диктату соціалістичного реалізму, що насаджував народницький академічний стиль ХІХ століття, пропагандизм і догматичність. Згідно з гаслом про те, що мистецтво повинне бути зрозумілим «широким масам», на творчий експеримент, пошук нових форм була фактично накладена заборона. Водночас і далі творили О. Шовкуненко, Т. Яблонська, В. Садовський, М. Дерегус, Ф. Гуменюк, В. Касян, І. Марчук, А. Чебикін.

Поряд із канонічним та академічним малярством ще з княжих часів в Україні розвивається унікальний жанр «народної картини». ХХ століття подарувало ціле гроно талановитих майстрів народного живопису. Це

Г. Собачко-Шостак, П. Власенко, Н. Вовк, П. Хома, М. Приймаченко, Н. Дровняк, К. Білокур, І. Сколоздря та ін.

Після II Світової війни національно-самобутні ретроспекції відбилися в архітектурній діяльності періоду післявоєнної відбудови міст і сіл України. Особливо це мало значний вплив на грандіозну відбудову Хрещатика (архітектори О. Власов, А. Добровольський та ін.). Багаті традиції українського бароко, які використали автори в забудові столичної вулиці, гармонійно поєднані з міським рельєфом. В архітектурі будинків була активно застосована українська орнаментальна пластика та колорит. У процесі відбудови центральних районів міст відбувалася зміна їх екстер'єру, втрата самобутнього, історичного вигляду. У центрах міст панував «сталінський ампір» чи «сталінське бароко».

Зміни в архітектурі. Нові погляди на забудову міст. Будівництво (1951-1954 рр.) міста Нової Каховки. Масова житлова забудова 60-70 рр. Розробка типових проектів. Будівництво Палацу культури «Україна» (архітектор Є. Маринченко), Інституту технічної інформації (архітектори Л. Новиков, Ю. Броєв). У 1960-70-ті роки з'являються перші прояви нової образності архітектури, використання сучасних індустріальних конструкцій та прогресивних будівельних матеріалів.

Питання до самоконтролю

Двошаровість художнього життя України 60-80-х рр. Нефольклорний напрям українського мистецтва. Експресіонізм у творчості В. Григорова. Русифікація театрального мистецтва.

Словникова робота

Раціоналізм, конструктивізм, синтез, урбанізм, постмодернізм

Завдання для індивідуальних та колективних проектів

1. Підготувати повідомлення за вибором: «Українська скульптура. Творчість О. Архипенка, Б. Мухіна, І. Гончара».
2. Підготувати презентацію «Розробка генплану забудови Києва».
3. Зробити мистецький аналіз творів з експозиції «Живопис XX ст.» Херсонського художнього музею ім. О. Шовкуненка.

Література та джерела

- Історія українського мистецтва: В 6 т. – К., 1966.
 Нельговський Ю., Степовик Д. та ін. Українське мистецтво. – К., 1976.
 Попович М. Нарис історії культури України. – К., 1991.
 Левченко М. Українська художня культура. – Херсон, 2009.
 Художня культура України. – К.: Ранок, 2010. – С. 129-139.

Семінарське заняття № 6

ТЕМА: Українське мистецтво другої половини XX – початку XXI ст.

1. Театральне мистецтво.

2. Кіномистецтво і телебачення України.
3. Музика, популярна музика і хореографія України II половини ХХ ст.

Методичні рекомендації

Творчі здобутки 96 повоєнних театрів України. Фестиваль «Перша українська театральна весна» (1958 р.).

Перші повоєнні фільми «Нескорені» В. Горбатова, «В далекому плаванні», «Украдене щастя» тощо. Фільми режисерів О. Алова і В. Наумова «Тривожна молодість», «Весна на Зарічній вулиці» Ф. Миронера та М. Хуцієва. Кращий фільм 1956 року «Тарас Шевченко» І. Савченка. Фільми «Надзвичайна подія» В. Івченка, «Григорій Сковорода» І. Кавалерідзе

Творчість композитора Б. Лятошинського. Друга симфонія і сюїта «Король Лір» Г. Майбороди, «Прикарпатська симфонія» С. Людкевича. Розвиток оперного мистецтва. Опері «Богдан Хмельницький» К. Данькевича, «Милана» Г. Майбороди, «Украдене щастя» Ю. Мейтуса. Балети «Маруся Богуславка» А. Свечникова, «Ростислава» Г. Жуковського, «Хустка Довбуша» А. Кос-Анатольського. Розвиток пісенного жанру. Створення нових оперет.

Активізація інтересу суспільства до театального мистецтва. Вистави «Фауст і смерть» О. Левади, «Веселка» М. Зарудного, «Де твоє серце» О. Коломійця. Посилення контролю за репертуарною політикою. Робота режисерів А. Скибенка, В. Афанасьєва, І. Равицького та ін. Високохудожні образи створювали актори Н. Ужвій, А. Роговцева, Д. Гнатюк, А. Солов'яненко, М. Кондратюк, Є. Мірошніченко.

Авангардна музика композиторів-щістдесятників Л. Грабовського, В. Годзяцького, В. Сильвестрова, В. Загоруєва. Друга симфонія Б. Яровинського. Симфонічні композиції Л. Колодуба, В. Губаренка, Я. Лапинського. Творчість В. Івасюка. Музика 70-80 рр.: Л. Дичко, М. Скорик, Є. Станкович.

Питання до самоконтролю

Симфонічні доробки 50-х років (Г. Майборода, Б. Лятошинський). Діяльність республіканського хорового товариства. Видатні режисери України другої половини ХХ ст. Популярне музичне мистецтво 60-80-х рр.

Словникова робота

Шлягер, поп-музика, прем'єра, аншлаґ, балет

Завдання для індивідуальних та колективних проєктів

1. Підготувати повідомлення «Українські кінофестивалі та форуми».
2. Підготувати презентацію «Українська музика другої половини ХХ ст.».
3. Зробити мистецький аналіз творів з експозиції «Культура ХХ ст.» Херсонського обласного краєзнавчого музею.

Література та джерела

Історія українського мистецтва: В 6 т. – К., 1966.

Нельговський Ю., Степовик Д. та ін. Українське мистецтво. – К., 1976.

Попович М. Нарис історії культури України. – К., 1991.

Левченко М. Українська художня культура. – Херсон, 2009.

Художня культура України. – К.: Ранок, 2010. – С. 129-139.

Семінарське заняття № 7

ТЕМА: Особливості національно-культурного відродження на сучасному етапі розвитку України

1. Проголошення Незалежності України та зміна культурних орієнтирів у суспільстві.
2. Культурні процеси в Україні після здобуття незалежності.
3. Художня культура української діаспори.

Методичні рекомендації

Перебудова радянського суспільства в останні роки функціонування СРСР. Проведення 1986 р. у Львові міжнародного симпозіуму «І. Франко і світова культура». Створення у червні 1989 р. міжнародної асоціації українців (МАУ), президент – І. Дзюба. З 1990 р. журнал «Кур'єр ЮНЕСКО» виходить українською мовою. Повернення українському народові культурної спадщини попередніх поколінь. Потреба створення законодавчої бази в галузі культури з проголошенням незалежності України. Проведення у вересні 1991 р. Форуму інтелігенції України. Робота I Всеукраїнського міжнаціонального конгресу з проблем духовного відродження народів, які проживають в Україні. Створення урядової Комісії з питань повернення культурних цінностей. Зрушення у культурному житті національних меншин.

Зміни в галузі гуманітарної науки. Відновлення діяльності Києво-Могилянської та Острозької академій. Перехід вузів на українську мову викладання. Створення у 1990 р. Української наукової асоціації. Співпраця з науковцями діаспори. Процеси оновлення в літературі. Новаторська діяльність режисерів Р. Віктюка, І. Бориса, С. Данченка, С. Мойсеєва та ін. Проведення конкурсу імені Соломії Крушельницької.

Створення у 1991 році Державного фонду української кінематографії на чолі з Ю. Ілленком. Асоціація молодих кінематографістів України. Творчість композиторів О. Білаша, О. Морозова, А. Горчинського. Сучасна українська естрадна музика. Популярні солісти, групи. Виступи вітчизняних співаків на провідних сценах світу. З кінця 1980-х років відновилося будівництво релігійних споруд. Унікальним є будівництво у стилі українського бароко (собор Архієпископа Харківського Олександра, збудований у 2004 р.). Мова сучасної архітектури стає більш глобальною, плюралістичною за творчим спрямуванням, але водночас значущу роль відіграють нові пошуки прогресивних напрямів, зокрема постмодерну та хай-теку. Реконструкція та оновлення майдану Незалежності в Києві.

Питання до самоконтролю

Охарактеризувати завдання у сфері розвитку культури, що постали перед Україною після отримання суверенітету. Осмисліть процеси, що характерні для духовно-культурного розвитку сьогодення. Надайте характеристику сучасній соціокультурній ситуації в державі. Розкрийте пріоритетні напрями державної політики в розвитку національної культури.

Словникова робота

Українська діаспора, культурна ідентифікація, зміст і форма, виховна функція культури, контркультура, матеріальна культура

Завдання для індивідуальних та колективних проєктів

1. Підготувати повідомлення за вибором: «Стан і проблеми народного мистецтва на сучасному етапі», «Постмодернізм в українському мистецтві кінця ХХ – початку ХХІ ст.», «Збереження української етнічної культури в умовах глобалізації».
2. Підготуйте презентацію «Українські громадські організації в діаспорі».
3. Складіть тези за темою «Діяльність УПЦ та УГКЦ у процесі духовно-культурної консолідації українців».

Література та джерела

- Гречанко В.А. Історія України. Всесвітня історія ХХ ст. – Х., 1998.
 Донців П. Дві літератури нашої доби. – Львів, 1991.
 Історія українського мистецтва: В 6 т. – К., 1966.
 Нельговський Ю., Степовик Д. Та ін. Українське мистецтво. – К., 1976.
 Попович М. Нарис історії культури України. – К., 1991.
 Левченко М. Українська художня культура. – Херсон, 2009.
 Художня культура України. – К.: Ранок, 2010. – С. 129-139.
 Шлемкевич М. Загублена українська людина. – К., 1992.

Семінарське заняття № 8

ТЕМА: Особливості культурного розвитку Херсонщини

1. Культурні процеси на Херсонщині після здобуття незалежності.
2. Внесок херсонських митців у загальнокультурний розвиток.
3. Внесок викладачів та студентів факультету культури і мистецтв у розбудову української культури доби Незалежності.

Методичні рекомендації

Культурна політика обласної та міської влади. Створення обласних осередків творчих спілок. Мистецькі колективи області. Міжнародні та всеукраїнські мистецькі фестивалі і конкурси, що проводяться на Херсонщині. Розвиток музейної та бібліотечної справи. Виставкова діяльність. Туристичний потенціал області. Участь та зв'язи херсонських митців у всеукраїнських та

світових конкурсах, фестивалях, форумах. Діячі культури і мистецтва, що мають почесні звання та нагороджені державними відзнаками.

Факультет культури і мистецтв ХДУ як осередок художньої, наукової та просвітницької діяльності Півдня України. Керівний склад. Історія факультету. Спеціальності та спеціалізації. Кафедри факультету. Провідні викладачі та їх творчі здобутки. Діяльність студентських колективів – складова навчально-виховного процесу. Випускники факультету культури і мистецтв ХДУ.

Питання до самоконтролю

Які творчі спілки діють в Херсонській області? Назвіть провідних митців Херсонщини. Які творчі колективи області мають відзнаки всеукраїнського рівня?

Словникова робота

Фестиваль «Мельпомена Таврії», фестиваль «Купальські зорі», фестиваль «Оберіг», фестиваль «Музична Таврія», фестиваль «Натхнення».

Завдання для індивідуальних та колективних проєктів

Створити презентацію «Мистецькі діячі і педагоги факультету культури і мистецтв ХДУ», «Відомі студенти-випускники факультету культури і мистецтв ХДУ».

Література та джерела

- Викладачі ХДУ. Показчик. – Херсон: ХДУ, 2005.
- Миколаєнко М. Херсонці від А до Я. – Херсон, 2002.
- Окрилені наукою. – Херсон, 2008.
- Олімпійська гордість Херсонщини. – Херсон, 2012.
- Херсонщина подарувала світові. – Херсон, 2009.

Питання до екзамену з «Історії художньої культури» для студентів II курсу

1. Періодизація розвитку української культури.
2. Драматургічна спадщина М. Кропивницького, М. Старицького, І. Карпенка-Карого, І. Нечуя-Левицького тощо.
3. Класицизм в українській культурі XIX ст.
4. Розвиток української популярної музики і театрального мистецтва у 50-90-ті рр. XX ст.
5. Романтизм в українській художній культурі XIX ст.
6. Сучасне кіно і телебачення.
7. Український театр у XIX ст.
8. Літературний процес доби незалежності України.
9. Українізація 20-30-рр. XX ст. Коренізація. «Культурна революція».
10. М. Лисенко – класик української музики.
11. Українська культура в діалозі культур народів світу.
12. Образотворче мистецтво I половини XIX ст.

13. Внесок О. Довженка у розвиток української художньої культури.
14. Художнє життя Херсонщини в сучасний період. Творчі спілки.
15. Тенденції розвитку української літератури XIX ст.
16. Явище модернізму в українській архітектурі.
17. Жанрові особливості українського живопису XIX ст.
18. Внесок діаспори в культурні набутки України. Культурні функції українців за кордоном.
19. Досягнення і втрати української культури 30-х рр. XX ст.
20. Наука XIX ст. в Україні та її вплив на розвиток культури.
21. Сутність і зміст модернізму як культурного явища України XX ст.
22. Особливості художнього життя Півдня України в XIX-XX ст.
23. Розкрийте основні напрями розвитку української культури періоду «відлиги».
24. Особливості літературних процесів України кінця XIX ст.
25. Особливості розвитку музичного мистецтва України XIX ст.
26. Сучасна ситуація в Україні, суперечливий характер й труднощі розвитку української культури.
27. Національно-культурне відродження в Україні XIX ст.
28. Зародження українського кіно (20-30 рр. XX ст.).
29. Особливості розвитку української архітектури XIX ст.
30. Культура України 50-60-х рр. XX ст.
31. Українські товариства, організації та гуртки доби національно-культурного відродження.
32. Школа монументального українського мистецтва Михайла Бойчука.
33. Образотворче мистецтво 60-80-х рр. XX ст. Т. Яблонська, О. Шовкуненко.
34. Розвиток музичної культури України XIX ст. Творча діяльність П. Сокальського, М. Лисенка.
35. Роль творчості Т. Шевченка у становленні української культури.
36. Музичне мистецтво 50-80-х рр. в Україні. Г. Майборода, К. Данькевич, І. Шамо, Д. Гнатюк.
37. Образотворче мистецтво України в 20-х роках XX ст.
38. Розквіт кіномистецтва 50-80-х рр. Творчість С. Параджанова, Ю. Ілленка, І. Миколайчука.
39. Основні стилі та напрями мистецтва в Україні на початку XX ст.
40. Період «відлиги» в Україні. Творчість О. Гончара, В. Симоненка.
41. Українські культурно-освітні товариства кінця XIX – початку XX ст.
42. Зміни, що відбулися в музичному житті України в 30-х роках.
43. Культура України в роки війни 1941-1945 рр.
44. Розвиток філософії України у XIX ст.
45. Основні стилі та напрями літератури в Україні на початку XX ст.
46. Скульптура та архітектура в Україні II половини XX ст.
47. Авангард у мистецтві України в 1900-1910 рр.
48. Фольклорний стиль у літературі і мистецтві II половини XX ст.
49. Поява університетів в Україні, їх наукове, суспільне та соціокультурне значення.
50. Реформатор українського театру Л. Курбас. Новаторські риси театру «Березіль».

Підписано до друку _____ р.
Формат 60x84/16. Папір Офс. Гарнітура Times.
Умов.-друк. арк. _____ Наклад _____ примірників.

Видання та друк: ФОП Грінь Д.С.,
73033, м. Херсон, а/с 15
e-mail: dimg@meta.ua
Свід. ДК № 4094 від 17.06.2011